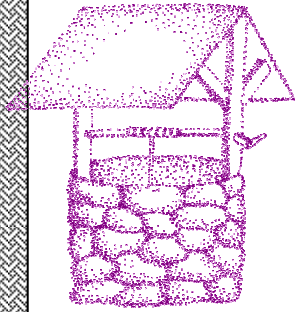

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א
 בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"
 ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"
 גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומז של עולם

• חודש ניסן שנת תשפ"ד לפ"ק - שנה י"א גליון ו' [ר"ח] (208) •

מפתח מפורט בדרך הבא

ליקוטים נפלאים מפי ספרים וספרים

בענין שני כיסויי ראש ובגד עליון

ואודות הפירצה שנפרץ בעוה"ר שמלבישים ר"ל

הילדים על ראשיהם כזית קאפלע"ך הצבועים

עיין לקמן עמוד ט"ז

מאמר נפלא מאת

כ"ק אדמו"ר בעל "דברי שלמה" מבאבוב זי"ע

שיחה נאה על שביעי של פסח

נדפס ב'ליקוטי כרם שלמה'

הערות והארות מתקבלות בחיבה

❖ Rabbi Alexander Knopfler • 1564 - 48 STREET • Brooklyn N.Y. 11219

❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388 • Email 7554864@gmail.com

מפתח מפורט לגליון המוגדל לחודש ניסן

עמ' כ"ב - כ"ד:

- בענין החיוב לראות בשעת הגבה במקום הקריאה דווקא.

עמ' כ"ה:

- ליקוטים בענין הגבה.

עמ' כ"ו:

- הערה לגליון 'נועם הליכות' - בענין קריאת המגילה

עמ' כ"ז:

- הערה לקובץ אמרי קודש - פורים תשפ"ג.

עמ' כ"ח:

- בענין אמירת "שש זכירות" בשבת קודש

עמ' כ"ט:

- מעשה פלא - ישועה דורך א ספעציעלע מאכל לכבוד מלוה מלכה

עמ' ל':

- דברי תורה לפרשת ויקהל תשפ"ד.

עמ' ל"א:

- תהלים גייט נישט אויף קיין וואקאציע.

עמ' ל"ב:

- מודעות אודות הופעת פרדס יוסף החדש - הגדה של פסח.

עמ' ג' - ט:

- שני ניסויי ראש - ובגד עליון.

עמ' ט' - י"ב:

- עובדא דרב נחמן בר יצחק (במס' שבת קנו): עם דברי המפרשים.

עמ' י"ג - ט"ו:

- דרשת בר מצוה - ביום כ"ה אדר א' שנת תשפ"ד לפ"ק, אצל נכדי הבחור בר מצוה מנחם מענדל ליפא הי"ו, בן לחתני הרה"ג ר' ברוך בענדיט ציטראנענבוים שליט"א.

עמ' ט"ז - י"ז:

- בענין הכזית קאפלע"ך, והקאפלע"ך הצבועים המאדערניי"ם, שמלבישים האמהות לילדיהם הקדושים ר"ל.

עמ' י"ח:

- דברות קודש מאת כ"ק מרן אדמו"ר בעל דברי שלמה מבאבוב זצוק"ל זי"ע, לשביעי של פסח.

עמ' כ':

- דרשה א' לחג הפסח שנת תשפ"ג לפ"ק

עמ' כ"א:

- דרשה יום א' דחג הפסח בין מנחה למעריב בפני חברים מקשיבים.

שני כיסויי ראש – ובגד עליון

ושני כיסויין עזרו לו להתגבר על כך, ולהתקדש בקדושה לטהרה וקדושה, יש לו לנהוג כך. ומוכא בספה"ק שזה הטעם שהכובע נקרא בשם "ירמוקל" נומריקון "ירא מאלקי", שכיסוי הראש בכובע היא סגולה ליראת שמים.

ומזה יש לנו ללמוד לקח מוסר השכל עד היכן הדברים מגיעים להתהדר לפני מלך מלכו של עולם, עכ"פ בשעה שיושב בסעודות שבת קודש כשהוא מעוטף בבגד עליון וכובע על ראשו באימה וביראה לפני הדר גאונו ית"ש, והדבר צריך תיקון גדול בדורנו, ועוד חזון להאריך בענין זה כיד ה' הטובה עלי בס"ד.

(ספר לבוש וכסות מחלפת בשבת)

ב.

ולא אמנע מלהזכיר עובדא ששמעתי מפי הגה"צ מוה"ר יעקב אהרן פישער זצ"ל, שבימי זקנותו של הגה"ק בעל קרן לדוד זי"ע קרה פעם בימי הקיץ שהי' חם מאד וניגש אליו תלמיד אחד והציע אולי יסיר מעליו את כובעו (מפאת תגבורת החום), והשיב הקרל"ד זי"ע, שלעת זקנותו וחולשתו כבר אין בידו להתפלל וללמוד כראוי, ורק נשאר לו דבר אחד, והוא לישב באימה וביראה לפני השי"ת, על כן אבקש מכם נא ונא אל תיקחו ממני את הדבר הזה.

(ספר לבוש וכסות מחלפת בשבת)

ג.

זקני הקפיד ביותר על הבאים לביהכנס"ם לתפילה בשב"ק בבוקר רק בכיפה לראשם בלי השטריימל. הוא ראה בכך זלזול בכבוד ביהכנס"ם וזלזול בכבדי שבת קודש.

(ספר עבודת אפרים)

ד.

ומכאן אתה דן על מנהג גרוע של אמעריקא – וחלילה לקראו מנהג אלא מעשה גרוע – ורע בעיני מאוד מעשיהם שבאמצע התפלה מסירין הטלית מראשיהם ומניחים חלק המונה על הראש על כתפיהם ומתפללים כן ביארמקל על ראשיהם. ושתי רעות עושים חדא שמסירין העטיפה מראשיהם, ועוד איה הדרך ארץ ואיה כבוד השכינה לעמוד לפני מלך מלכי המלכים כדרך שעומדים לפני חבריו, חברותא כלפי שמיא, חלילה, ובמטה אפרים (שער ג' אות יח) כ' שאינו נכון כלל לעלות לתורה במצנפת (כובע קטן, היינו

א.

מן הנכון להביא מה שמוכא בס' רחמי האב והמעשה מפורסם] מעשה שהי' בימי האר"י הק' זי"ע, שהי' בעירו החכם רבי ישראל נאגאר"ה זי"ע (מחבר זמר י-ה רבן עלם) והי' נעים זמירות ישראל, ופעם אחת בליל ש"ק הי' החכם הנזכר משורר על שלחנו כמנהגו הטוב, וראה האר"י"ל מלאכי צבאות יורדין יודון יודון לבא לביתו להשתעשע בשיריו, ותיכף ומיד הסתכל האר"י"ל כי בא מלאך אחד וסילק לכל המחנה המלאכים השרויים שם על דבר שהי' יושב בזרעות מגולים, ואף גם שלא הי' הכובע על ראשו, וכשהרגיש הרב האר"י"ל בדבר, שלח אחר מה"ר חיים וויטאל ז"ל שילך לגלות את אזנו לאמר, כי מלאכי עליון הי' משתעשעים עמו שם על שלחנו, ונסתלקו על כי לא ישב בפחד ובאימה לפני השלחן אשר לפני ה', והי' כשמוע החכם הנ"ל דברי תלמיד האר"י"ל אחותו רעד ועמד מרעיד, וישב בשלחנו מעוטף בגלימתו וכובע על ראשו, וחזר לשורר בגילה ורעדה, ותיכף ומיד היו מלאכי אלקים עולים ויורדים בו כאשר בתחילה, ששים ושמחים כבמוזמתי חתן וכלה, והרב האר"י"ל ומה"ר חיים וויטאל ז"ל היו רואים כל זה עכ"ל שם.

ובזמן קרוב הי' נצרך מנין להאר"י הק' לצורך ענין גדול, ולא היו רק תשעה מתלמידיו, ואמר ר' חיים וויטאל, כאשר רבי ישראל הנ"ל אדם גדול כזה שהמלאכים הולכים אליו לשמוע הזמר שלו, נשלח לקרא אותו לצרפו למנין, והשיב האר"י הק' אשר זה בלתי אפשר, כי עדיין יש עליו למעלה רוגז שהסיר הכובע העליון בעת האכילה, כל זה איתא בכתבי האר"י ז"ל, ומכאן נלמוד מוסר שלא לנהוג כך, כי ראיתי כמה לומדים אשר בעת האכילה יושבים בכובע התחתון, וכן כתב ה"ר יעקב עמדין וז"ל: הצנועין הולכים תמיד בכובע תחתון תחת כובע עליון, כי זה דרך צניעות, אפילו לא בעת אכילה נכון תמיד לנהוג כך, עכ"ל ספר ארץ החיים.

והנה הגם שמדברי המהרש"א הללו חזינן דרבנן לא הקפידו על שני כיסויים, ורק אימיה דרב נחמן הקפידה על כך מחמת שאמרו לה כלדאי, בכל זאת מאחר שראינו ששני כיסויין עזר לרב נחמן להתגבר על טבעו שנולד בטבע גנב,

אימתא דשמיא, ואטו מי ידעינן איזה חלק מהראש צריכין לכסות, אי מה שלפנים מהקדקוד או מה שלאחורי הקדקוד, הלכך מכסין כל הראש כדי לצאת מידי ספק. ועיי' בספר ייטב פנים מאמר דורש טוב (אות כ"ג ד"ה ו"ש תורה) שהזהיר בזה לכסות כל הראש, וז"ל "ולא בההולכים במחצית הראש מגולה והכובע חבוש בקצה הראש וכמעט קט ברוח מצוייה יכול ליפול כולו מעל ראשו", עכ"ל.

ז.

ובהודמנות אחרת אמר כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל הי"ד טעם נוסף על מה שנוהגין שיהא הקאפל נראה מתחת הכובע, והענין הוא להבדיל בין ישראל לעמים, שאנו רואים גם אצל שרי אומות העולם והמכובדים שבהם חובשים כובע על ראשם להרות בזה התנשאות ראש ולהתנאות בו, לא כן אנו בני ישראל שחובשין כובע כדי להמשיך יראת שמים על ראשו לקיים מה שאמרו חז"ל כסי רישך כי היכי דהיהו עלך אימתא דשמיא, ונמצא שע"י שינוי זה שמתבלט הקאפל מאחורי הכובע העליון מכריז האדם שם שמים בחבישתו, ויראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליו. (וכן ראינו אצל כ"ק מרן רבינו מהר"ש זצוק"ל (מבאבוב) בעת חבישת השטריימל על ראשי החתנים ער"ש אופריפן כנהוג (ואכמ"ל ועוד חזון למועד), הי' ממשמש בידיו מאחורי ראשיהם לראות אם הקאפל בולט מתחת השטריימל).

ח.

חסידים ואנשי מעשה יראי ד' וחושבי שמו נהגו לכסות ראשיהם בשני כיסויים זה על גב זה (עיי' סידור יעב"ץ שכתב דרך הצנועים לילך בכובע על כובע התחתון, ועיי' בכ"י ס"ח ד"ה ומכסה ראשו, לפי תירוץ אחר בדעת הטור), ובאגדות מהרש"א (שבת קנו) איתא דבשני כיסויים מכניע לב האדם יותר ליראת שמים. ומטו ב"י משמ"י הרה"ק מהר"י מבעלזא זצ"ל דהשני כיסויים הם נגד יראה עילאה ויראה תתאה.

ט.

ובמעלת השני כיסויים סיפר הרה"ח ר' שלמה מיללער ע"ה כי פעם בנסוע כ"ק מרן הקדושת ציון זי"ע במסילת הברזל פגש באיש נכבד בעירו ששנה ופירש מארחות מישור ל"ע עד שפשט את היארמולקא. ושאל האיש את כ"ק מרן ז"ל מדוע אתם הולכים בשני כיסויים על הראש ולא סגי לכם בכסוי אחד בלבד לקיים הא דאיתא כסי רישך וכו'. ויען מרן ז"ל ויאמר: הנה בנהג שבעולם כי יי"ש יקר מאד מכסים בפקק, ועליו משימים חותם של שעוה, ועל גביהם

יארמעקל). ועתה שזכיתי לספר הנפלא מגן גבורים מצאתי (כסי' צ"א בפ' אלף המגן אות ג') וז"ל בשם המאירי: ראיתי בבית הכנסת יש מהן שמסירין הסרבל מעליהם והכובע שבראשם, ונשארינן לפניו יתברך כאשר הם עומדין בביתם בכובע קטן, ואומרים זמירות וברכות וק"ש משום החום אף שאין דרך לעמוד כן לפני גדולי המקום וכו' בודאי חציפות מיקרי עיי"ש ועיין תוספות יומא כ"ה ד"ה והא עכ"ל. ותימה גדולה בעיני שמנהג גרוע זה נשתרבו גם בין החסידים וראיתי בבית"ד שמקצתן מתפללים כן בכובע קטן, ואתמהה לפני רבם הי' מתביישים לעמוד ולפני מלך מלכי המלכים מחציפים לעשות ובודאי שאלו החסידים הם מהצבועים ואינם מהחסידים הראשונים האמיתים ואין קושיא עליהם אבל אני תמה על האשכנזים שהיו מהדרים בכל תוקף ועוז לעמוד באימה וביראה כביהכ"נ כחסידים האמיתיים איך שבקו חסידותם בענין זה וקבלו מנהג גרוע דאמעריקא. ומצוה לתקן מה שאפשר לתקן בענין זה. ואח"כ זמן רב מצאתי בשד"ח מערכת הנימ"ל (אות ע"א) שעמד ע"ז והביא גם דברי המגן גבורים בשם המאירי ושמחתי עיי"ש. ועיין בתשו' חיים שאל (ה"א ס"א א'), שוב מצאתי בספר מהרת יו"ט (ח"ה עמוד קצ"ג), בענין זה במכתבו של הגרי"ז מרגליות זצ"ל ותמצא נחת. ועיין בתשו' הרדב"ז (כ"א ס"י שמ"ג) ותשו' דבר שמואל (ס"י קכ"ג).

(שו"ת באר משה)

ה.

הגה"ח ר' חיים קופפערמאן ז"ל מאושפצין הגיד כי בשנת תרפ"ט לפ"ק חבש כ"ק מרן אדמו"ר הקדושת ציון זצ"ל "קאלפיק" בימות החול. ואמר ע"ז כי עם קאלפיק יכולין להביט ישר כלפי שמים בלי שום עיכוב, ואין שום דבר מבדיל וחוצץ כמו אצל הכובע שיש לו שוליים רחבים המפריעים מלהסתכל ישר כלפי מעלה. (עיי' רש"י ברכות לד: ד"ה חלונות, שהוא מסתכל כלפי מעלה ולבו נכנע, ועיי' בספ"ה קב הישר פרק ב' וז"ל "וטוב לאדם להסתכל בשמים כדי לראות מעשה ד' יתברך" עכ"ל עיי"ש. ובספר שיה יצחק כתב בשם מוהר"ש ויטאל. שההסתכלות בשמים מחכים את האדם ונותן בו יראה וקדושה, ומועיל להשגה).

ו.

עוד סיפר הנ"ל בשם כ"ק מר"ן אדמו"ר הקדושת ציון זי"ע טעם בזה שנוהגין ללבוש הקאפל קצת מאחורי הראש באופן שתבלוט מתחת הכובע או השטריימל, והענין הוא דהלא איתא בגמ' (שבת קנ"ו) כסי רישך כי היכי דתיהו עלך

ברגע אחרון אמר לעצמו, הלא כל ימי הקפדתי על מנהג קדוש זה, ולא ברכתי ברכה ללא מעיל וכובע עליון, ומדוע אם כן אישבור הפעם את מנהגי, והחליט להדליק את האור, וללבוש את מעילו וכובעו, וכן עשה וכאשר ניגש מלובש במעיל וכובע עליון לברך על המים, מה ראו עיניו? נמלה, צפה על פני המים! והי' כל אותו היום שמח מאוד, אומר תארו לעצמכם, אילו הייתי מוותר על חומרא הזאת, והייתי שובר את הגדר הקדוש הלוה, הייתי נכשל חס ושלום בחמש לאוין, ראו גודל כוח חומרא וגדר לדבר מצוה שזוכה ומצילו מן החטא.

יג.

לפני תקופה קצרה, הסתובב בבתי מדרשות קונטרס בשם "קובץ עם" (כמדומני מתלמידי תורה ודעת), והי' כתוב שם שתלמיד חכם מופלג בשם הרב מעפלאן שליט"א מלייקוואד שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, אם קורה לאדם מצב כזה, שאם יתפלל במנין יצטרך להתפלל בלי מעיל וכובע עליון, ואם ירצה להקפיד על מעיל וכובע עליון יצטרך להתפלל ביחידות, איזה מהן עדיף? ענהו הגאון: עדיף להתפלל ביחידות, עם מעיל וכובע עליון, מאשר להתפלל במנין בלי מעיל וכובע עליון.

יד.

איתא ברמב"ם (הלכות תפלה פ"ה ה-ו): דרך כל החכמים ותלמידיהם שלא יתפלל אלא כשהן "עטופים". ובש"ה הקדוש (שער האותיות אות ק): ראיתי מדקדקים נזהרים לשום בנגד עליון בשעת "ברכת המזון" כמו בשעת תפלה. וכן כתב הבאר היטב [או"ח סימן קפ"ג ס"ק יא]: ירא שמים יהא נזהר בשעת ברכת המזון להתעטף במלבוש עליון וגם להניח הכובע בראשו, ולא יכרך במצנפת הקטנה, ואף כשמברך ביחיד ינהוג כך כדי שיהא מורא שמים עליו ויעורר הכוונה (האר"י, ב"ח, של"ה) עכ"ל. ובספר דרך סעודה (להמהר"ם פאפריש זי"ע): טוב ונכון ליתן הכובע על ראשו בשעת ברכת המזון, מלבד הקאפ"ל שעל ראשו כמו בתפלות, משום הכון לקראת אלקיך ישראל, וכן נוהגים המדקדקים במצות, עכ"ל. חזינן מדברי קדשם, שלתפלה פשיטא לן, שאין ראוי לעמוד ולהתפלל בלי מעיל וכובע עליון.

טו.

בספר "אור עולם" (להגאון רבי מאיר מרגליות זי"ע, בעל "מאיר נתיבים, בתולדות המחבר), כותב: אעתיק לך קורא חביב מה

מדבקים נייר צהוב. על פארטע"ר ביע"ר שזה גם כן חשוב אבל יותר זול מיי"ש יקר, משימים עליו רק פקק ושעוה, על סתם שכר גותנים רק פקק לחוד, ועל הבית מים מונח כסוי בלבד בלתי מחובר רק כדי לשמרה שלא תהי' מגולה, וסיים כ"ק מרן ז"ל, ברואות לו גנותו, וכלי שבו מים שופכין מגולה לגמרי מאפס חשיבותו.

יז.

סיפר הרה"צ ר' נפתלי מייטלבוים זצ"ל מבריגל שכ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש הראשון שיי"ע מעולם לא פשט את הקאלפיק בעת הגדת השיעורים לתלמידיו בישיבתו הרמתה. פעם בימות הקיץ הי' חום גדול מאד, והנה באמצע הגדת השיעור הסיר את הקאלפיק מעל ראשו כדי להקל החום מעליו קצת, וביקש מתלמידיו שימחלי לו על זה. לאחר זמן מה חבשו שוב על ראשו ואמר: "איך קען נישט אזוי לערנען". ראוי לציין כי כן ראינו אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רבות בשנים במוסרו שיעוריו לפני תלמידים מקשיבים דבר יום ביומו שלא הסיר הכובע מעל ראשו מחמת כבוד הציבור אפילו בימי הקיץ כשהחום הי' גדול.

יח.

הרבנית הצדקנית מרת חי' הנדה ע"ה, נפטרה באחרון של פסח שחל בשבת שנת תשכ"א, ואא"ז הגה"צ האדמו"ר בעל בית ישראל ממאדסדארף זי"ע ישב בחדרו על כסא ונתן, ומתו מוטל לפניו באותו חדר, הפטירה היתה בתחלת הלילה בערך בשעה שמונה בערב, לפנות בוקר ניגש אחד מן בניו לאא"ז ושאלו האם הוא רוצה לשתות כוס תה, ענה ואמר: תאמין לי, שאני צריך מאוד לשתות, אבל אין לי כוח לקום ולהלביש את המלבוש עליון והשמריימעל, ולכן הנני מוכרח לסרב, ולא טעם כלום עד אמצע היום, והכל בשביל שהקפיד לא לברך ברכה בלי כובע ומלבוש עליון.

יט.

אאמו"ר הגה"צ בעל "תפארת יחזקאל" זי"ע, נהג לא לעשות ברכה אלא אם כן הלביש בנגד עליון וכובע עליון, הוא ז"ל הי' גר בדירת חדר עם משפחה בעלת חמש עשרה נפשות. פעם אחת באמצע הלילה, הרגיש צמאון נורא, אבל לא הצליח למצוא את מעילו וכובע, אלא אם כן ידליק את האור, אך חשש שזה יגרום להעיר את כל בני הבית משינתם, ועלה בדעתו שבמצב כזה אולי עדיף לוותר הפעם על מנהגו, וכיוצא מן הכלל יכרך הפעם בלי מעיל וכובע עליון, ועל כן ניגש לברו ומילא לעצמו כוס מים לשתות, אך

מתחלת התפלה עד סופה, וכן כתב האליה רבה (כ ד) וזה לשונו: וכתב ה"עדי-זהב": וכל מקום צריך לכסות ראשו מתחלת התפלה עד סופו, ולא כמו קצת אנשים שמברכין על הטלית וזורקין אותו מאחריהם, ועליהם נאמר: ואותי השלבת אחר גוויך (מלכים א יד ט) עכ"ל.

יז.

ודרך העטיפה (בטלית) וכו' ומכסה ראשו שלא יהא בגילוי הראש, ויברך "להתעמף בציצית" (טור או"ח סי' ח) ונראה דלאו למימרא שיכסה ראשו כדי שלא יהא בגילוי הראש לגמרי, שאין זה מענין מצות ציצית... אלא דהיינו לומר שאף על פי שראשו מכוסה דרך צנועים להטיל סודר או טלית על ראשם, וכדאיתא בשלהי פרק קמא דקידושין (כט) וכו', אלא ודאי היינו סודר או טלית שפורסין על הראש לצניעות, ולפי שכיסוי זה מכניע את לב האדם ומביאו לידי יראת שמים, וכדאיתא בסוף מסכת שבת (קט) לכך כתב שיכסה ראשו בטליתו, כדי שלא יהא בגילוי ראש מסודר או טלית שדרך ליתן על כסוי התחתון שבראש.

(בית יוסף או"ח סי' ה, וכ"ה בב"ח שם)

יח.

ולענין הלכה נראה, כיון דהתוספות (ברכות נא, ד"ה אין) והרא"ש (שם סי' לה) העידו שהיו נוהגים בזמניהם אף בפריסת סודר, וכן כתבו רבינו (הטור) וה"ר ירוחם, לכן כל ירא שמים יהא נזהר בשעת ברכה להתעמף במלבוש העליון וגם להשים הכובע על ראשו ולא יברך במצנפת קטנה וכו', ועיין לעיל בסי' צא - בדין כיסוי הראש.

(ב"ח, או"ח סי' קפג. ועי' טו"ז או"ח סי' שיה ס"ק כו - דמי שיש לו כובע קטן תחת המצנפת שקרוין בריט"ל כנהוג בינינו, וע"ע בר"ע מברטנורא מס' שבת [פרק זו משנה ד] שמנה שם בין הי"ח בגדים כובע ומצנפת)

יט.

כתב המאירי ז"ל: ראיתי בבית הכנסת יש מהם שמסירין הסרבל מעליהם והכובע שבראשם, ונשארו לפניו יתברך כאשר הם עומדים בביתם ככובע קטן, ואומרים זמירות וברכות ק"ש, משום החום, אף שאין דרך לעמוד כך בפני גדולי המקום וכו', בודאי חציפותא מיקרי, עיי"ש ועיין תוס' יומא דף כה ע"א ד"ה והא.

(מגן גבורים או"ח סי' צא סקג)

כ.

עוד הקפיד (הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע) שבשעת התפילה יהיו על ראשו ב' כובעים דהיינו או כובע הגדול על

שמצאתי בספר אחד, וזה לשונו: הנה חסיד אחד מתלמידיו (של בעל מאיר נתיבים זי"ע) שהי' מתנהג בחסידות וביראת השם כל הימים, לא הי' זוכה לגדל בניו, שכל הבנים הנולדים לו מתו בקטנותם רח"ל, ומאד גדל צערן על זה ולא הניח דבר רפואה וסגולה וקמיעות שלא עשה, ולא הועילו לו כלום. יום אחד הי' נוסע לרבו הקדוש בעל מאיר נתיבים זצ"ל, והסתכל בו הרב ויראהו סר וזעף. שאל לו הרב: למה פניך זועפות? וענה החסיד: אדוני מורי ורבי, מה אענה ומה אומר גדול צרתי ומולי הרע... לא אוכל עוד לסבול הצער הגדול אשר יקרה לי... שאל לו הרב: מה מעשיך והנהגותיך בזה העולם... וראה הרב איך דרכיו מתוקנים ביראת ד' והכל לשם שמים. נשאר הרב כהול במחשבתו לידע מה הוא הגורם להחסיד הנ"ל העונש הזה. אך עבור זמן, והוא יושב ודומם במחשבותיו המהורים לבוא אל האמת על מה זה ולמה באו להחסיד מקרים כאלו... ובתוך כך שאל הרב להחסיד: תודיעני כיצד הנהגתך בשעת אכילתך ובשעת ברכת המזון? ענה האיש וא"ל: אשר איזה פעמים בימי הקיץ שאני נכנס לבית עיף ויגע מרוב חמימות אני פושט בגדי העליונים, וכשאגמור סעודתי אני מברך ברכת המזון בזה האופן. באותו שעה אמר לו הרב, אכן נודע הדבר שזהו סיבת מיתת בניך, ובכן אם תשמע לעצתי, לקבל עליך שמהיום והלאה לא תוסיף עוד לעשות כזאת, ולעולם הזהר כשתשב על שולחןך ללבוש כל בגדיך ותברך ברכת המזון "מעוטף" בבגדיך באימה וביראה, זה השולחן אשר לפני ד' (כמו שמבואר בב"ח או"ח סימן קפג) ואני ערב לך שמהיום והלאה לזכה שיחיו בניך הנולדים לך ותשמח בהם, וכן הי' שקבל עליו לעשות כמו שצוהו הרב, וכך הי' זוכהו השי"ת לבנים זכרים חיים וקיימים וגדלם בכל טוב וראה דור ישרים יבורך.

כז.

כתב המחבר (או"ח ח ב): ונכון לכסות ראשו בטלית. ובמשנה ברורה (אות ד): שכיסוי זה מכניע לב האדם ומביאו לידי יראת שמים (ומקורו בבית יוסף ובב"ח שם). ובבאר היטב (שם אות א): וצריך לכסות ראשו מתחלת התפלה עד סופה, כדי שיתפלל באימה, עיין הרדב"ז ח"א סימן קצו, עיי"ש, ובשערי תשובה (שם ס"ק א) באריכות, ומסיים בזה הלשון: וכן כתב גם הרגב"ז ח"ב סימן שמ"ב: שאותן שאין מכסין הראש בשעת התפלה, עושין שלא כדיון, וכן נהגו, ומנהג אבותינו תורה היא, עיי"ש. ובמשנה ברורה (סימן ח ס"ק ד) כתב: ומביא הב"ח: דצריך שיהא הטלית על ראשו,

כן הוסיפו כל ישראל לילך בקאפיל ובכובע ע"ג. כי היכא דלהוי עלייהו אימתא דשמיא יותר, ושיהיו נבדלים מן העכו"ם וכו'. ועיין בטו"ז או"ח סי' מו סק"ב שכתב: "אזור ישראל בגבורה", הזכיר ישראל בברכה זו וכן בעומר ישראל, משא"כ באחרות. הטעם שהשאר הן להנאת העולם, שהכל שוין בהם, משא"כ באלו שנים הם בישראל לחוד, משום צניעות. והנה כובע – הא גם העכו"ם הולכים ולמה כתב הטו"ז דרך בישראל לחוד. אלא ודאי דעיקר ברכת "עומר ישראל" – מה שישראל מיוחדים בה הוא, אם לובש כובע על הכובע הדק דבזה ישראל מיוחדים נגד העכו"ם אשר על כן מוזכר "ישראל" בברכה זו כנ"ל.

כה.

וכן ה' באמת המנהג מקדמת דנא, שכל ישראל הלכו כך, כמו שכתוב באור זרוע' (הל' שבת סי' ו), רק בעוה"ר שנתרבו המתדמים לעכו"ם... וגם בכמה מקומות היו גזירת המלכות על זה, כמו ברוסלאנד, וכמה בכיות וצווחות ה' על זה, כאשר אני זוכר, על כן מזה נתהוה, מהם שלא לרצון ומהם ברצון – מפני קלות, להתדמות לעכו"ם, ומפני בושה מפני העכו"ם, שלא לילך בזה. אבל כל היראים גם היום מהדרים על זה בכל גאליציען ורוסיש-פולין ורוסלאנד וגם באונגארן בגליל התחתון וכו', ועוד בימי בהיותי בגאליציען לא ה' הולך שום אדם בלא חגורה בשוק, ומי שה' הולך בלי חגורה, וכן בלא קאפיל, ה' נקרא מן המתחדשים ולקל שבקלים יחשב, והיום בעוה"ר נתרבה שלא הולכים בחגורה כלל בחול, וגם בקאפיל יש הרבה שאינם הולכין. ועכ"ז בשבת הולכין בחגורה הכל, וגם באונגארן הולכין בחגורה מי שהולך בשבת במלבושי פולין, רק האמת יורה דרכו כיון שכן דרך יהודית, ואדרבה המשנים נטו מן הדרך...

(שו"ת דמשק אליעזר להגר"א צוקער זצ"ל אב"ד בערנאס – חתן הקול ארי, סי' ו. ועו"ש בס"ו)

כו.

...ושמעתי דבקהלה נאה וחסידיא קאלאמיי עמדו והתקינו שהקטנים של ביהמ"ד תלמוד תורה, ילמדו גם במצנפת העליון, ויכפרו אלה באלה.

(לבושי מכלול להגאון מניזנוב זצ"ל, סי' ד אות יג. ועי"ש שבזמן גורת המלכות – כנ"ל – הטמינו היראים את הכובע והחגורה בתיק של הטו"ת כדי שילבשום בשעת התפילה, עכ"פ בשחרית)

כז.

דרך כל החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהן עטופים. (הרמב"ם, הל' תפילה פ"ה ה"א ה)

היארמולקע או ב' יארמולקס. וכמדומה לי שרבי בנימין זאב ז"ל (בנאלטא) ה' מקפיד על זה גם בשעת הלימוד, ואפשר גם בשאר פעמים.

(אמרי פנחס שער סדר היום, אות נח, ובהערה שם)

כח.

בהיות הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בקארלסבאד שאל אותו גביר אחד להגיד לו טעם הדבר מה שנוהגים היהודים לכסות ראשם ביארמילקא. והלא בגמרא לא מצינו רק כובע אחד, שאמרו: כסי רישך (שבת קנו) ודי בכיסוי אחד, ולמה לנו שנים? והשיב לו הרה"ק כי יארמילקא הם אותיות "ירא אלקים" ולכם הולכין ביארמילקא להיות יראת אלקים עלי ראשו. ושאל אותו הגביר הנ"ל אם כן ילכו רק ביארמילקא לבד, בלי כובע עליון. והשיב לו, דאית יראה עילאה ויראה תתאה, והכובע העליון הוא נגד יראה עילאה, והיארמילקא הוא נגד יראה תתאה. ודפח"ח והעולם אומרים "יארמילקא" הוא כמו "ירא מלכא".

(אהל יהושע אות ח)

כט.

...שישראל הולכים בשני כיסויים על הראש, לרמוז על יהוד ויהודי, כי יהודי הוא הפנימי יותר, ויהודי הוא תפארת, שהוא לעין כל. והאומות הם אינם רק בחיצוניות, שהוא תפארת לעין כן, אבל בפנימית הם רחוקים מהש"י, אבל בני ישראל הם דבקים בלבם בהש"י, ותוכף רצוף אהבת הש"י, ועל כן הם הולכים בשני כיסויים, לרמוז שתוכם כבדם וכו'.

(מי השלוח ח"א סו"פ חקת עו"ש)

ל.

דרכו [של הרה"ק רבי מאיר שלום זי"ע אב"ד פאריסוב וקאלשין] ה' תמיד להיות נוהר ומקפיד אף על אחרים האנ"ש, שלא לילך בכובע התחתון לברו, ואף בעת שהסיר הטלית לאחר התפילה ה' נוהר ללבוש מקודם כובע העליון, כדי שלא ישאר לבוש אף רגע בלי כובע העליון, ולא ידעתי טעמו. אבל מצאתי בס' 'מדרש פנחס' מרבינו הקדוש ר' פנחס מקאריין זצ"ל שע"ד הקבלה והסוד יש לאיש ישראל להיות לבוש על ראשו ב' מיני כובע, כי הם ב' מוחין, עיי"ש.

(דרך צדיקים פ"ה אות נו)

לד.

לענין כובע וקאפיל תחתיו, הוא דרך יהודית, אשר מקדמת דנא ה' כך מנהג כל ישראל, כדי להבדל מן העמים ושיהיו ניכרים במלבושם, כי בכובע – הלא גם העכו"ם הולך, על

כח.

נודע שבגדיו של אדם הן המה מדותיו שלו... אם ביראה ואהבה ובתפארת וכו'. פירוש הבגד העליון מהאדם הוא סוד היראה שהוא המקיף מהאדם, שמקיפו מכל צד, "יראת ה' היא אוצרו" (ישעי' לג, ו) אוצרא דיליה גניזא דיליה: ואח"כ הבגד שאחר בגד העליון הוא מדת האהבה בענין (שבת קיג) ר' יוחנן קרא למאנא מכבודותא, שעל ידי הבגד הזה אדם מכבדו ואוהב אותו, והבג. ומה שמייפין הבגד מלפניו, כמו אצלינו בסטראקים או באיזה ענין של כסף או דברים אחרים הוא לכבוד ותפארת, וכן שאר בגדים המרומזים לנצוח ולהודי' וכו', כאשר מצאתי בדברי מהרש"א ז"ל במס' שבת (עו) על מה ששאלו לר"א למה קורין סודרא סודרא. והשיב "סוד ה' ליראיו", ופירש הוא ז"ל, כי בגדיו של אדם המה לפי מדותיו ובגד העליון מרומז על היראה, וזה שהשיב על הסודרא שהוא בגד העליון "סוד ה' ליראיו", ע"כ דפח"ח.

(אור תורה)

כט.

סיפר הגאון ר' בנימין וואלף לעוו זצ"ל אב"ד ווערבו בעל שערי תורה:כשהייתי בכראד אצל הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות זצ"ל (בעל בית אפרים), ראיתי שהחליף שמלותיו בגד עליון שהי' לומד בו, כאשר הי' מוכרח לדבר שיחת חולין, מיד זרק האי בגד מעליו, שלא ידבר שיחת חולין באותו בגד שלומד בו תורת אלקים חיים.

(לכ העברי)

ל.

אמר הרב הקדוש מהר"פ הנ"ל (רבי פנחס מקאריין) זצוק"ל (עי' אמרי פנחס שער תורת האדם או"ח סי' קסו וסי' קעז) אשר יכול האדם להתכונן המבחן מה בין ישראל לגוי ממנהגיהם, דמנהג ישראל שהבגד העליון (הנקרא מווליק או אייזן הו"ל בלשון אשכנז) הוא להם בגד כבוד ולבוש יקר, וכשהולך איש נכבד לבית הכנסת, או אפילו אל בית אדם חשוב הולך דוקא מלוכבש בבגד העליון, כי זה כבודו, ואצל הגויים הוא בהיפך, אפילו כשהוא מלוכבש באיזה בגד עליון שקורין אייב"ד רוק"ק מחמת הקור וכיוצא, בהליכתו לבית שרים נכבדים מפשיט מעליו את הבגד העליון כי הוא להם לחרפה. ואמר הרה"ק הנ"ל כי זהו הטעם, דישראל יש להם אור מקיף וזהו כבודם ותפארתם, משא"כ הגוים אין להם מקיף (כמו שכתבתי לך בסוד ז'הנחש הי' ערום) הבג.

(בני יששכר)

לא.

...שבגד עליון הוא אור המקיף, ועל ידי הארת אור המקיף בורחין ממנו כל החיצונים המקטריגים, והבגדים הנצרכים לגוף המה בבחינת אור פנימי, והבגדים הנלבשים למעלה סביב הגוף לכבוד ולתפארת הוא בבחינת אור מקיף, וזה הוא הטעם שראיתי כל גדולי ישראל נהגו לצאת תמיד בכל ימי השנה, גם בקיץ בבגד עליון הסובב הכל, כי גדולים צריכין שימור יתירה כידוע, וכדאיתא בגמרא (עי' ברכות נד).

(תורת משה)

לב.

ונראה לי, שכמו שצריך האדם להדר עצמו במלבושים לתפילה, כן צריך להדר עצמו לתלמוד תורה, כיון שלמד דין תלמוד תורה מקרא ד"הכון לקראת אלקיך ישראל" (עמוס ד, יב) ומיניה ילפינן נמי הידור מלבושים לתפלה, נמצא ששון הן.

(יוסף אומין)

לד.

...ופעם אחת בימי תמוז, שהי' חמימות גדולה ולמדתי לפני אאמ"ו ז"ל (הגה"ק רבי מיכאל פאפא, תלמיד החת"ס ז"ע) והי' לי חם ביותר, ורציתי לפשוט בגד העליון והקפיד עלי אאמ"ו ז"ל, ואמר: אם היית לומר בספר הזוהר הקדוש, לא הי' עולה על דעתך לפשוט בגד העליון, כי ידעת שצריך ללמוד סתרי התורה באימה, גם הגמרא הוא סתרי תורה וצירופי שמות, וצריך לישב באימה וביראה לכבד את התורה, עכ"ל ז"ל, והיו לי דברי קדשו למוסר גדול ונעים בלבי.

(מי באר מים חיים עמ"ס ברכות, תרס"ז להרה"ק ר' משה יוסף האפמאן זצ"ל הדיין מפאפא, בהקדמה שם)

לה.

...כל היום כולו, כולל ימי הקיץ הלוהטים, הי' הערוגת הבושים' זצ"ל יושב ולומד כשמעילו עליו, והכובע העליון בראשו. מאד הי' מקפיד שלא ללכת בלי כובע על ראשו, דהיינו נוסף על היארמילקע, ואת הכובע העליון לא הסיר מעולם, אפילו בעת שהחום הי' מרובה, כאשר ראה אחד מבני משפחתו לומד בביתו בלי הכובע העליון, גער בו באומרו: הרי התורה ניתנה באימה וביראה ברתת ובזיעה, וכיצר אפשר ללמוד בלי כובע עליון.

(תולדות ערוגת הבושים לרבי משה יודא כ"ץ זצ"ל אב"ד סערדאהעלי עמ' קמח, יעו"ש עור)

לז.

וּכְתַב ע"ז הַבְּאֵה"ט וז"ל: בְּאִימָה. יֵרָא שְׁמַיִם יֵהָא נוֹהַר בְּשַׁעַת בְּרַכַּת הַמְּזוּזָה לְהַתְעַמֵּף בְּמַלְבוּשׁ הָעֲלִיּוֹן וְגַם לְהַנִּיחַ הַכּוּבַע בְּרֹאשׁוֹ וְלֹא יִבְרַךְ בְּמִצְנַפַּת הַקְּמָנָה וְאֵף כְּשֶׁמִּבְרַךְ בִּיחִיד יִנְהַג כִּךְ כְּדֵי שִׁיחָא מוֹרָא שְׁמַיִם עֲלָיו וְיַעֲוֹרֵר הַכוּוֹנָה. (האר"י ב"ח של"ה)

לז.

כְּבוֹד הַשַּׁבָּת שִׁילְבֵשׁ כְּסוּת נִקְיָא וְלֹא יֵהִי מַלְבוּשׁ הַחוּל כְּמַלְבוּשׁ הַשַּׁבָּת.

(צדה לדרך, מאמר רביעי כלל א' פ"ח)

לְעוֹלָם יִסְדֵּר אָדָם שְׁלַחְנוּ בַּע"שׁ בֵּין הַשְּׁמִשּׁוֹת וַיְכַסֶּה הַשְּׁלַחָן בְּמַפָּה לְבָנָה. (צדה לדרך, שם פ"ה)

לז.

בְּסֵפֶר טוֹהַרֵת הַקּוֹדֵשׁ (הַקְּדֻמוֹן, נִדְמ"ח בִּירוּשָׁלַיִם תְּש"מ"ט, ע"ו קכד) אַח"כ יִלְבוּשׁ מַלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְכַבּוֹד שַׁבָּת כָּל אִישׁ כְּמַתְנַת יָדוֹ כּוֹ, וְעַכ"פּ הִדַּל לֹא יִמְעִיט מִחֻלּוֹק לְבָן לְהַנִּיחַ לְכַבּוֹד שַׁבָּת, וְאוֹתוֹ הַחֻלּוֹק לֹא יִנַּח כָּלֵל בַּחוּל, כִּי כֵן רָאוּי אוֹתָן הַבְּגָדִים שֶׁמִּנִּיחַ בְּשַׁבָּת לֹא יִנַּחֵם בַּחוּל, וְכִשְׁמַלְבֵשׁ הַחֻלּוֹק

צָרִיךְ לְכוּיִן לְשֵׁם זֶה קַהְרֵי"אֵל, שֶׁהוּא סוּד שְׁמוֹ שֶׁל הַחֻלּוֹק שֶׁל הַש"י כְּבִיכּוֹ"ל כְּנוֹכַר רֵישׁ פְּרָקֵי הִיבְלּוֹת דְר' יִשְׁמַעְאֵל, וְהוּא מוֹעִיל מְאוֹד אֶל הַקְּדוּשָׁה לְהַמְשִׁיכָה אֶל הָאָדָם, אֲבָל הָעֵשִׂיר יִרְבֶּה בְד' בְּגַדֵי לְבָן כְּנֶגֶד ד' אוֹתוֹת הוּי' וְכו'.

לח.

וּכְתַב בְּסֵפֶה"ק בְּאֵר מֹשֶׁה (פ' אַחֲרֵי) עַה"פ בְּגַדֵי קוֹדֵשׁ הֵם, שֶׁהֵגַם שֶׁהַבְּגָדִים כְּהוֹנָה הֵם קְדוּשִׁים בְּעֶצְמָם בְּגוֹדֵל הַקְּדוּשָׁה, אַעפ"כ עֵיקַר הַקְּדוּשָׁה נִתְהוּהָ לָהֶם ע"י הַבְּנֵי אַהֲרֹן הֵם הַכֹּהֲנִים הַלּוֹבְשִׁים אוֹתָם בְּגוֹדֵל הַקְּדוּשָׁה וּבְכוּוֹנַת פְּנִימוֹת הַלֵּב. וְזוֹהוּ "בְּגַדֵי קוֹדֵשׁ הֵם", שְׁעֵיקַר הַקְּדוּשָׁה נִמְשָׁךְ לְהַבְּגָדִים מֵהֶם וְעַל יָדָם דְּהֵיִינוּ ע"י הַכֹּהֲנִים הַלּוֹבְשִׁים אוֹתָם, וְכַכֵּה הָעֵנִיף נוֹהֵג מֵאֵז וְעַד עַתָּה שְׁגַם עַתָּה בְּגוֹלוֹתֵינוּ הַמֵּר שְׂאִין לָנוּ בִּיהִמ"ק וְלֹא כֵהָן בְּעַבּוּדָתוֹ וְלֹא בְּגַדֵי כְהוֹנָה וְלֹא שִׁירוֹת, אַעפ"כ הֵלֵא הַבְּמַחְנוּ וְיִצְרָנוּ כִּי לֹא אֶלְמָן יִשְׂרָאֵל, וְגַם עַתָּה יֵשׁ אֲנָשִׁים צְדִיקִים כְּכֹל דוֹר וְדוֹר שִׁישׁ בִּיכְלָתָם לְהַמְשִׁיךְ הַקְּדוּשָׁה מֵהַכְּתוּנָה וּמִכְנָסִים וּמִצְנַפַּת וְאֲכַנְטָה, וְהַלּוֹאֵי יִתֵּן הַשְּׁי"ת שִׁמְשִׁיכּוּ עֵינָיו כָּל הַטּוֹבוֹת עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אַכִּי"ר וְהֵבֵן, עַכְלָה"ק.

עובדא דרב נחמן בר יצחק (במס' שבת קנו): עם דברי המפרשים

זה לשון הגמרא:

וּמִדְרַב נַחְמָן בְּרַי יִצְחָק נָמִי אֵין מוֹזַל לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִימִיה דְּרַב נַחְמָן בְּרַי יִצְחָק אָמְרִי לָהּ כְּלַדְאֵי בְרִיךְ גִּנְבָא הוּהּ, לֹא שְׁבַקְתִּיה גְּלוּיִי רִישִׁיָּה, אָמְרָה לִיה כְּסִי רִישִׁיךְ כִּי הֵיכִי דְתִיְהוּי עֲלֶיךָ אִימְתָא דְשְׁמַיָא, וּבַעֵי רַחֲמֵי. לֹא הוּהּ יָדַע אֲמַאי קָאמְרָה לִיה, יוֹמָא חַד יִתִּיב קָא גְרִים תוֹתֵי דִיקְלָא, נִפְּל גְּלִימָא מֵעִילוּיָה רִישִׁיָּה, דְּלִי עֵינִיָּה חוּזָא לְדִיקְלָא, אֲלִמִּיה יִצְרִיָּה סְלִיק פְּסָקִיה לְקִיבוּרָא בְּשִׁינִיָּה.

ובתרגום ללשון הקודש:

וּמִדְרַב נַחְמָן בְּרַי יִצְחָק נָמִי מוֹכַח דְּאֵין מוֹזַל לְיִשְׂרָאֵל, דְּאָמְרוּ שֶׁל רַב נַחְמָן בְּרַי יִצְחָק אָמְרוּ לָהּ הַחַוּוּזִים בְּכוֹכְבִים בְּנֶךְ יֵהִיָּה גִנְבָא, לֹא הִנִּיחְתוּ אֲמֹ לְגוֹלוֹת אֶת רֹאשׁוֹ, וְאָמְרָה לוֹ תְכַסֶּה תְּמִיד אֶת רֹאשְׁךְ כְּדֵי שִׁיחִיָּה עֲלֶיךָ יִרְאֵת שְׁמַיִם, וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עֶצְמְךָ שֶׁלֹּא יִשְׁלוּם כִּךְ יִצַּר הָרַע. וְלֹא הוּהּ יָדַע רַב נַחְמָן בְּרַי יִצְחָק מְדוּעַ אֲמֹ אוֹמְרָת לִיה דְּבָרִים אֵלוֹ. – וְהֵנָּה יוֹם אֶחָד הִיָּה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד תַּחַת דְּקָל אֶחָד, וְנִפְּל הַבְּגָד מֵעַל רֹאשׁוֹ, וְנִתְגַּלָּה רֹאשׁוֹ, וְהִגְבִּיָּה אֶת עֵינָיו וְרָאָה אֶת הַדְּקָל, נִתְגַּבֵּר עֲלָיו הַיִּצַּר הָרַע וְעֵלָה לְדָקָל וְחִתַּךְ אֲשֶׁכּוֹל שֶׁל תְּמָרִים בְּשִׁינָיו [וְהִדְקָל לֹא הִיָּה שְׁלוֹ וְהִיָּה בּוֹ אִיסוּר גּוֹל].

חידושי הר"ן

אמרו לה כלדאי בריך גנבא יהוי כלומר רב נחמן בנך יהיה גנב והיא מרוב פחדה לא שבקתיה לגלויי ריש"י ואמרה ל"י כסי רישך ובעי רחמי כי היכי דתיהוי אימתא דשמא עלך כלומר בקש רחמים שלא ישלומי בך עין הרע בכיסוי הראש ובאימה כדי שישמע תפלתך ולא נתכונה אלא שיתפלל שישתנה מזלו לטובה ולא יהי גנב אלא שלא רצתה לגלות לו לבנה יומא חד הוה גרים רב נחמן תותי דיקלא ולא הי' הדקל שלו אלמ"י יצרי' הגביר עליו יצר הרע ועלה לדקל ונטל אשכול של תמרים בשניו הרי שנשתנה מזלו ונתקיימו דברי כלדאי באשכול זה של תמרים כנ"ל פירושה.

מהרש"א

גילוי רישא א"ל כו'. בשאר אינשי נמי אמרי' פ"ק דקדושין דבעי כיסוי ראש ומשום דשכינה למעלה מראשו ומאי רבותיה דרב נחמן ב"י ואיכא למימר דאימיה דרב נחמן ב"י דקדקה לכסות ראשו מפי שיהיה לו כובד ראש ביותר משום יראה שלא יהיה גנב וניחא השתא דאמר דנפל גלימא מעל רישיה ואנן אמרי' דרבנן הוה להו פריסת סודר על רישיהון כדאמרי' פ' המוציא י"ן סודרא סוד ה' ליראיו פ"י הערוך יראי ה' יוצאין בו ובפרק ע"פ סודריה דמר כדרבנן כו' אלא דאית לן למימר דאימיה דרב נחמן ב"י הוסיפה לכסות ראשו בגלימא כדי שיהיה לו כובד ראש מפי משום הך יראה דא"ל כלדאי וק"ל.

בית יוסף או"ח סימן ח'

ומכסה ראשו שלא יהא בגילוי הראש. גם זה מדברי בעל העיטור (שם) ונראה דלאו למימרא שיכסה ראשו כדי שלא יהא בגילוי הראש לגמרי שאין זה מענין מצות ציצית ועוד דהיאך הלך לעשות צרכיו וליטול ידיו בגילוי הראש אלא היינו לומר שאע"פ שראשו

מכוסה דרך צנועים להטיל סודר או טלית על ראשם וכדאיתא בשלהי פרק קמא דקדושין (כ"ט:) משתבח ליה רב חסדא לרב הונא ברב המנונא דאדם גדול הוא א"ל לכשיבא לידך הביאהו לידי כי אתא חזייה דלא פריס סודרא א"ל מאי טעמא לא פריסת סודרא א"ל דלא נסיבנא ופירש רש"י דלא פריס סודרא כדרך הנשואין שהיו רגילין לכסות ראשם עכ"ל ופשיטא שלא היו הבחורים הולכים בגילוי ראש ממש אלא ודאי היינו סודר או טלית שפורסין על הראש לצניעות ולפי שכיסוי זה מכניע את לב האדם ומביאו לידי יראת שמים וכדאיתא בסוף מסכת שבת (קנ"ו: וע"ש) דאמרה ליה אימיה לרב נחמן בר יצחק כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא לכך כתב שיכסה ראשו במליתו כדי שלא יהא בגילוי ראש מסודר או טלית שדרך ליתן על כסוי התחתון שבראש. ואפשר דהכי קאמר יכסה ראשו בענין שלא יהא בגילוי ראש מטלית של מצוה שצריך שיכסה ראשו בציצית לקיים מצות ציצית מן המוכרח.

בן יהוידע - להגאון בעל איש חי זצ"ל

שם א"ל כסי רישך. פירוש כיסוי נוסף על הנהוג כדי שלא יזדמן לו באיזה שעה שיהיה בגילוי הראש לגמרי אפילו רגע, ומה שבחרה בסגולה זו, מפני דידוע שהחיצונים והקליפות אין להם יניקה מן אור מקיף והם עומדים ערומים בלי מקיף, בסוד הכתוב [בראשית ג' א'] והנחש היה ערום, ולכן אם רואין אדם ערום בגילוי הראש הם נדבקין ונאחזין בו בחשבם שהוא דומה להם, ולכן הקפידו רבותינו ז"ל על גילוי הראש יותר כי החיצונים משוטטין באויר העולם, וכמו שאמר השטן משוטט בארץ ומתהלך בה, וכיון דישוטטו באויר המה יביטו בראש שהוא כנגדם יותר משאר הגוף, וידוע דהסטרא אחרא נח לה בעון גניבה שגונב האדם מחבירו יותר משאר עונות, מפני שבזה אז מדה כנגד

תשובות והנהגות ח"א סימן י"ג

שאלה: בכסוי ראש לכסות מקצת הראש מהו

ראשית יש לבאר שבדין כיסוי הראש מצינו ב' דינים בזה, חדא האיסור לילך בגילוי הראש, המבואר בקידושין ל"ז, ונפסק בשו"ע סי' ב' ס"ג, ובה מדינא אסור רק בד' אמות, וממדת חסידות אף פחות מד' אמות, ולדעת הט"ז וש"פ בזמנינו אסור בכל גווני משום ובחוקותיהם לא תלכו, וכן בהאי דינא שאסור להוציא אזכרה בראש מגולה כמבואר במסכת סופרים פי"ה, ובשו"ע סי' צ"א ס"ג, ובכל זה יסוד האיסור שלא יהא הראש מגולה, ולכן בכ"ז סגי בכל שהוא ניכר שיש כאן כיסוי, ולכן כ' הפוסקים שהשתה מים ואין לו כיסוי מועיל כיסוי יד חבירו, אף על פי שהוא מקצת הראש, וכדכ' באגרות משה ח"א סי' א', ומשום דלגבי איסור ראש מגולה סגי בזה, כל שניכר שאין הראש מגולה, ובה מינכר שאינו פורק עול מלכות שמים.

אך יש בזה עוד דין, והוא המבואר בשבת קנ"ו ב' "כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא", והביאו המג"א סי' ב' סק"ז, ובביאור הגר"א סי' ח' ס"ב, וכמוש"כ ברבינו יונה בספר היראה עיי"ש, ולכן בזה שיסודו כדי שיהיה עליו אימתא דשמיא, זה אינו אלא ע"י כיסוי כראוי וכדרך שנהגו אבותינו מדור דור, דהיינו בכיסוי המביא לידי יר"ש, דומיא דסודר המבואר בקידושין ח' א', וכמוש"כ בביאור הגר"א שם, ולא כאותן שמסתובבין בכיפות כאלו שהפרוץ שבהן מרובה על העומד, שבוה אין זוכין לאימתא דשמיא, ולכן באמת איתא בהנהגות החזון איש שאמר דלא סגי בכיסוי מועט, ויש מי שאומר בשמו שצריך דוקא כיסוי רוב הראש, ובאגרות משה שם הק' מהא דמהני יד חבירו וכל דהו עיי"ש לכיסוי בשעת ברכה, ולמשנ"ת לא דמי כלל דלאיסור להוציא אזכרה בראש מגולה מהני מקצת כיסוי, וכ"מ בביאור הגר"א שם דלזה סגי בכיסוי כל דהו אך למנהג כלל ישראל שהולכים בכיסוי

מדה גם היא תגנוב מן הקדושה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל מאן רשעים גנבי וביארנו הדבר במקומו, ולכן בחרה בסגולת שמירה זאת של כסוי הראש כדי שלא ישנה בשום פעם להיות בגילוי הראש אפילו זמן מועט, ובה יבדלו החיצונים והקליפות ממנו ולא ישלטו חס וחלילה בו לעשות איזה גניבה חלילה כדאמרי לה כלדאי, והא דנודמן פעם אחת דפסקה לקיבורא בשיניה, נראה לי דמן השמים גלגלו דבר זה שיתגבר יצרו כל כך עליו כדי שלא יקוץ בדבר זה שהכריחתו אמו.

ערוך השולחן או"ח סימן ב' סעיף י'

איתא בקדושין שם רב הונא בריה דרב יהושע לא מסגי ד' אמות בגילוי הראש אמר שכינה למעלה מראשי ואיהו גופא אמר בשבת [ק"ח:]: תיתי לי דלא סגינא ד"א בגילוי הראש ושם [קנ"ו:]: איתא כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא ומביא שם מעשה שגילוי הראש הביא אדם לידי עבירה ואיתא במס' כלה [א, ט"ז] פעם אחת היו יושבים זקנים בשער ועברו לפניהם שני תנוקות אחד כיסה את ראשו ואחד גילה את ראשו וחקרו אחרי זה שגילה ראשו ונמצא שהוא ממזר וכן הנדה ע"ש והענין שהראש שבו המוח שהוא מקור החכמה והיראה אין לו להתגלות לפניו יתב' שמלא כל הארץ כבודו כמו שאין לעמוד במקום קדוש בגילוי ראש ואם אינו עושה כן עוות יצרו מתגבר עליו גם בלא הרגשה והנה יש מן הגדולים הסוברים שמעיקר הדין יש איסור בזה ויש שסוברים שזהו רק ממדת חסידות אמנם אם כה ואם כה הנסיון יעיד על זה [ובמקום ההכרח כמו בערכאות הקיר"ה שמדינא דמלכותא אין לילך בכיסוי הראש בשם מותר אך שלא במקום הכרח מי שרוצה לזכות ביראת ה' ישמור את עצמו מזה ודי למבין ודוק].

הראש משום אימתא דשמיא המבואר בגמ' שבת הנ"ל
 בזה צריך כיסוי רוב הראש ולכל הפחות שיהא ניכר
 דוקא לכל אחד שרואה שיש בראשו כסוי כמו שנהגו
 אבותינו ולא בכיפות קטנות שצריכים הסתכלות
 וחיפוש אם יש לו כיפה, שכה"ג לא סגי כלל וכנ"ל.

ובספר ליקוטי מהרי"ח בשם האדמו"ר הגה"ק ייטב לב
 שצריך לכסות כל הראש דוקא עי"ש, וכ"מ קצת
 בביאור הגר"א הנ"ל שבעיני דומיא דסודר עש"ה,
 ועכ"פ נראה שראוי עכ"פ ברובו דוקא וכמושג"ת.

אגרא דכלא צירופי בראשית אות מ"ט

בראשית, יצורף יש"א תב"ר. אסרו רבנן לילך בגילוי
 ראש דמסיר מורא שמים מעליו, וכמאמרם כסי רישך
 כו, נרמז ר"ת ירא שמים אל תילך בגילוי ראש.

אגרא דכלה - פר' חיי שרה

ותאמר אל העבד מי האיש וכו' ויאמר העבד הוא
 אדוני ותקח הצעיף ותתכס. צריך לדעת מהו נפקא לן
 מזה, והנראה דמשמיענו הא דאמרו רז"ל כסי רישך כי
 היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא [שבת קנו ב], והנה
 יצחק מדתו מדת יראה ופחד, וכאשר ראתה אותו
 נתלבשה ביראה ותקח הצעיף ותתכס, כי היכי דתהוי
 עלה אימתא דשמיא.

טהרת הקודש, מאמר תשובת המשקל

פרק י"ט - סיגוף הלבושה

הנה בלבוש יש גם בן סיגוף, שאם יש לו לקנות בגדים
 יקרים וחשובים, והוא חושב הלא יותר טוב שאקנה לי
 בגדים פשוטים ואחלק המותר לצדקה, דייקא באופן זה,
 או נותן מלבושים שיש לו ומלביש בהם עניים, ומקיים
 מצות הלבושת ערומים, וככה מן השמים מלבישים בזה
 השעה את נשמתו בלבושי הוד והדר ואשרי לו.

וכל שכן אם מהדר לילך בלבושי צניעות במנהג
 חסידים ויראים, ומוסר נפשו על צניעות בני ביתו ואינו
 מסתכל על לעג הפתאים, ובפרט אדם סוחר טרוד
 בעסקיו, ואינו משגיח על פתאי הדור והלצים ועמא
 דארעא, ומוסר נפשו לילך בבגדי חסידות וצניעות
 ביותר, וגם בפאות וזקן שלם אשר כל אחד לפי
 נסיונות שיש לו באלו הדברים, נחשב לו בכל יום
 לסיגוף גדול ולנסיון ואשרי חלקו, כי לפום צערא אגרא
 (ועי' בזה במאמר הצניעות בספרי שולחן הטהור).

וכן יש סיגוף בצניעות (כאשר הבאתי בספרי הנ"ל במאמר
 הצניעות), מנהג הצדיקים והחסידים ללמוד דוקא בכובע
 הגדול ולא בהקטן, ולא יסיר הכובע הגדול והקטן מעל
 ראשו, וזה קשה לסבול בפרט בימות הקיץ, ואם אדם
 סובל זאת לכבוד שמו מפני יראת בוראו שמלא כל
 הארץ כבודו, כאשר אמרו רז"ל (שבת קנ"ו) כסי רישך
 כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא, אז בכל פעם שיש
 לו חשק להסיר הכובע, וקשה לו נשיאת הכובע הגדול,
 או שאר בגדי הצניעות יאמר, אבי שבשמים יש לי
 חשק ותאנה ורצון ליקח הכובע מעל ראשי (או יתר
 הדברים המבארים שם במאמר הצניעות), ויהי רצון שיהא
 זאת לסיגוף נחשב ולכפרת עונותי, אז בכל פעם נחשב
 לו לסיגוף גדול ומכפר עונותיו, והעיקר האמונה
 הגדולה בהשגחה, ואל יקמץ דיבורים לפני ה', (ויתר
 הדברים עי' אחי להלן בעזרת ה' במאמר תשובת הגדר, ותמצא
 שם עוד כמה דברים נחוצים בעזרת ה').

אחי חביבי, כל דיבור וענין אשר סידרתי לפניך באן
 במאמר תשובת המשקל יהא חביב בעיניך, הלא אם
 דברים קלים ופשוטים הם ענינים אלו לפניך, גדולים
 וחשובים הם קדם רבון עלמין. ויהי רצון שיזכנו ה'
 לשמור ולעשות ולקיים.

וע"ע באריכות גדול בשו"ת מהריט"ץ החדשות (סימן ר'),
 ובשו"ת צמח צדק (סימן ס"ט)

דרשת בר מצוה - ביום כ"ה אדר א' שנת תשפ"ד לפ"ק

אצל נכדי הבחור בר מצוה מנחם מענדל ליפא הי"ו

בן לחתני הרה"ג ר' ברוך בענדיט צימראנענבוים שליט"א

יש נידון בפוסקים האם לברך שהחיינו אצל שמחת בר מצוה או לא, ואצל הספרדים יש מנהג לברך (עיין בספר חיים של ברכה, ברכת שהחיינו), ויש אומרים לברך שהחיינו בעת קניית התפילין, ויש אומרים דכדי לצאת מן הספק יקנו בגד חדש ואז יברכו שהחיינו. ולמעשה אין אנו נוהגים לברך שהחיינו בעת הבר מצוה, ויש להבין למה באמת אין מברכין, ובפרט נכד חשוב כזה, שהמלמדים אומרים עליו גדולות ונצורות, שהוא מצויין נפלא, הן במדות טובות, והן בהתמדת התורה, וההתנהגות לטובה ולברכה, וגם אני נוגע בדבר, כי הוא בא אצלי בכל ערב שבת קודש לעזור עם ההכנות לשבת קודש.

והנה ידוע כי החתם סופר כתב צוואתו שלשה פעמים, בפעם הראשון לא כתב כלל שבנו הכתב סופר ימלא את מקומו, כי הכתב סופר נולד איש חלוש, ובהיותו בן ארבעה שנים נחלה מאור, וכבר הדליקו החברא קדישא נרות אצלו, עד שהחתם סופר ביקש עליו רחמים ופעל שיחיה עוד חמשים שנה, ואכן חי ג' שנה.

והנה בספר באר מנחם מהגה"ק מקאלוב זי"ע (פרשת ויחי, על הפסוק ראה פניך לא פללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך) כתב וז"ל: וכמו שמספרים עובדא מהח"ס זצ"ל שהי' לו בן שלא הי' מתחילה כפי רצונו, ואח"כ נעשה כלי מוכשר, ונכנס אליו הגאון דומ"ץ דשם, ואמר לו, רבינו, בנו נ"י נעשה כלי מוכשר, וענה לו הח"ס זי"ע, ומה אתה סובר כמה נחלי דמעוה שפכתי על זה. ומזה יוכל כל אדם ללמוד דרך מוסר שאל יניח ואל ישקוט מלבקש ומלהתחנן מלפני הקב"ה מלך מלכי המלכים שיעזור לו שיהי' בנו צדיקים ועובדי ה' והוגי תורה, עכ"ל.

ואם החתם סופר זי"ע – שאומרים בשם הדברי חיים שעל כתב יד קדשו של מרן החת"ס זי"ע יכולין לראות שהי' קודש קדשים – שפך נחלי דמעוה על בנו שילמוד בהתמדה רבה, כמה נחלים וימים של דמעוה צריכים אנו לשפוך שבנינו ילכו בדרכי אבות ובדרך החסידות, ולא יסוגו אחור ח"ו מהמסורה, ועל זה צריכים לבקש הרבה ולבכות להשי"ת, ועל הבחור הזה יכולים לומר, שאמו בוכית עליו הרבה אצל הדלקת הנרות של שבת קודש, ואז צריכים לבכות כדי שלא יצטרכו לבכות לאחר זמן. וכמו שכ"ק אדמו"ר בעל דברי שלמה מבאבוב זצוק"ל היה רגיל לומר, שצריכים לבקש ולבכות ולבכות ולבקש, וכשגומרים לבכות יש להתחיל לבכות עוד הפעם. עכ"פ חובתנו הוא לבכות לבקש ולהתחנן מאת השי"ת שבנינו ילכו בדרכי ישראל.

ולפי זה יש לומר דלכן אין מברכין שהחיינו כשנעשים בר מצוה, מפני שצריכים עוד הרבה בכיות ותחנונים כדי שילך בדרך הישר, ללמוד וללמד, להתמיד ולהתפלל, וילך בכל יום למקוה, ולהתנהג כמו שבחור חסידי צריך להתנהג, וללמוד ספרי חסידות ובפרט ביום שב"ק, ואני יכול להעיד שאמו של הבחור הזה בוכה אצל הדלקת נרות שבת קודש, ותמשיך לבכות, שעי"ז חוסכים הרבה בכיות אח"כ.

ואסיים במעשה כדי להבין מי הי' החת"ס ששפך נחלי דמעוה על בנו. הרב מאיר פעלבראנד שליט"א מספר בשיעוריו, שהחת"ס שלח פעם אחת את בנו הכת"ס לשבות בשבת קודש אצל הישמח משה זי"ע, וכשחזר הכת"ס משם לאחר השבת, שאל אותו החת"ס איך היה אצל האוהעלער צדיק [הישמח משה היה רב באוהעל], ואמר שהיה יפה מאוד העריכת השלחן והתפילות והתורה, אבל דבר אחד הי' מוזר אצלו, שאחר קריאת התורה אמר הישמח משה שעכשיו יתפלל מוסף במהירות,

מפני שהמלאכים מכינים את עצמם לומר עכשיו 'כתר', והוא רוצה לומר ביחד עם המלאכים כתר, וזה ה' קצת מוזר בעיני הכת"ס, כן אמר הכת"ס לאביו החת"ס. וענה לו החת"ס כמסיה לפי תומו, זהו אמת שראיתי אותו 'שם' [דהיינו שהחת"ס ה' שם כשהמלאכים התפללו]. והוא שפך נחלי דמעוה שבנו יהי טוב, אנן מה נענה אבתריה, מורי רבותי הקב"ה שומע תפילות כל פה, וצריכים לבכות ולהתחנן אל ה' שיהיו לנו בנים טובים, שלא יכשלו ולא יסוגו אחור ח"ו ברחובות הקשים באמעריקא, שעושה שמות בבתיים טובים ויפים ל"ע.

והשי"ת יעזור שתזכה לראות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלצ'ך מתוך אושר ועושר, והקב"ה יעזור שתפילתינו יתקבלו לרחמים ולרצון, וכל אחד יראה רב נחת מבנינו ונכדינו עד ביאת משיח צדקינו, והאמהות ימשיכו לבכות ולהתחנן בשמחה אצל הזמנים הקדושים בעת הדלקת נרות שבת קודש, ובזכות נשים צדקניות נגאלו ובזכותם יגאלו ע"י משיח צדקנו בב"א.

דרשת בר מצוה - ביום כ"ה אדר א' שנת תשפ"ד לפ"ק

אצל נכדי הכחור בר מצוה מנחם מענדל ליפא הי"ד
 בן לחתני הרה"ג ר' ברוך בענדיט ציטראנענבוים שליט"א
 בתרגום לאידיש - לכבוד בית יעקב אלו הנשים

ס'איז דא א שמועס אין די ספרים הקדושים אויב מזאל מאכן א שהחיינו ביי א בר מצוה אדער נישט, ס'איז דא וואס זאגן אז מ'מאכט א שהחיינו ביים קויפן די תפילין, און ס'איז דא וואס זאגן אז ווען מ'קויפט נייע קליידער זאל מען דעמאלטין מאכן א שהחיינו. אבער למעשה אונז פירן זיך נישט צו מאכן א שהחיינו ווען מזווערט בר מצוה, און מ'דארף פארשטיין פארוואס טאקע מאכט מען נישט קיין שהחיינו, ובפרט אזא חשוב'ע אייניקל וואס די מלמדים זאגן אויף אים גדולות ונצורות, אז ער איז א געוואלדיגע מצויין, סיי מיט מדות טובות, און סיי מיט התמדת התורה, און התנהגות, און איך בין דאך אויך א נוגע בדבר, ווייל ער קומט צו מיר א יעדן ערב שבת קודש ארויסצוהעלפן מיט די הכנות צו שבת קודש.

נאר מ'קען זאגן, ס'איז באקאנט אז די חתם סופר האט 3 מאל געשריבען זיין צוואה, די ערשטע מאל האט ער בכלל נישט געשריבען אז די כתב סופר זאל זיין די ממלא מקום, די כתב סופר איז געבוירן געווארן א שוואך קינד, און ווען ער איז אלט געווען 4 יאר איז ער זייער קראנק געווארן, און די חתם סופר האט אים אויסגעבעטן אויף נאך 50 יאר, און ער האט טאקע געלעבט 54 יאר.

שטייט אין ספר באר מנחם פון הגה"ק מקאלוב זי"ע פרשת ויחי, אויפן פסוק ראה פניך לא פללתי והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך", אז איינמאל איז די ראש ישיבה פונעם כתב סופר געקומען צום טאטן די חתם סופר זאגן אז זיין קינד האט אנגעהויבן לערנען מיט א געוואלדיגע התמדה, האט די חתם סופר געזאגט, וויפיל טייכן טרערן האב איך פארגאסן אז

* וז"ל: וכמו שמספרים עובדא מהח"ס זצ"ל שהי' לו בן שלא הי' מתחילה כפי רצונו, ואח"כ נעשה כלי מוכשר, ונכנס אליו הגאון דומ"ץ דשם, ואמר לו, רבינו, בנו נ"י נעשה כלי מוכשר, וענה לו הח"ס זי"ע, ומה אתה סובר כמה נחלי דמעוה שפכתי על זה. ומזה יוכל כל אדם ללמוד דרך מוסר שאל יניח ואל ישקוט מלבקש ומלהתחנן מלפני הקב"ה מלך מלכי המלכים שיעזור לו שיהי' בניו צדיקים ועובדי ה' והוגי תוה"ק, עכ"ל.

ער זאל לערנען פלייסיג. זאגט די באר מנחם, אז די חתם סופר וואס איז געווען די גדול הדור, די צדוק הדור, וואס צדיקים האבן מעיד געווען אויף אים, די דברי חיים האט געזאגט אז אויף די כתב יד פונעם חתם סופר קען מען אז ער איז געווען קודש קדשים, און ער האט פארגאסן טייכן טרערן ווען זיין זוהן איז אלט געווען 16 יאר אז ער זאל לערנען בהתמדה, איז וויפיל טייכן טרערן דארפן מיר פארלאזן אויף אונזערע קינדער אז זיי זאלן גיין אויף דעם חסידישען וועג, בדרכי אבות, און נישט זיך אוועקרייען פון אונזער מסורה קיין זיין כל שהוא, מ'דארף אויף דעם אסאך אסאך וויינען אסאך בעטן, און אויף דעם בחור קען מען, אז זיין מאמע האט אסאך געוויינט ביי הדלקת הנרות יעדן שבת קודש אויף אים, און אז מ'וויינט דעמאלטן דארף מען נישט וויינען שפעטער, אזוי ווי די הייליגע באבובע רב זצוק"ל האט געזאגט, אז מ'דארף בעטן און וויינען און וויינען און בעטן, און ווען מ'ענדיגט וויינען און בעטן זאל מען נאכאמאל בעטן און וויינען, אזוי פלעגט ער זאגן, איז עכ"פ אונזער חוב איז צו בעטן און וויינען אז די קינדער זאלן וואויל געראטן.

ממילא וועגן דעם מאכט מען נישט קיין שהחינו ווען מ'ווערט בר מצוה, ווייל מ'דארף נאך אסאך וויינען און בעטן ביים באשעפער, אז ער זאל גיין בדרך הישר, צו לערנען פלייסיג, און דאווענען ערליך, און גיין א יעדן טאג אין מקוה בקדושה ובטהרה, און זיך אויפפירן ווי א חסידישע בחור דארף זיך צו אויפפירן, און לערנען ספרי חסידות ובפרט שבת קודש, און איך קען מעיד זיין אז די מאמע פון דעם בחור פארגיסט טרערן ביים לעכט בענטשן, און דו זאלסט ווייטער וויינען, ווייל אז מ'וויינט ביים לעכט בענטשן וויינט מען נישט שפעטער. און די אויבערשטער זאל העלפן אז זאלסט זעהן אסאך אידיש נחת פון דעם בר מצוה בחור. און זעלבסט פארשטענדליך אז מיין איידעם דער גאון וואס יעדן טאג 4:00 פארטאגס איז ער שוין און בית המדרש, און ער לערנט אליינס מיט די קינדער צו מקיים זיין ושנתם לבניך, און ער מאכט אליינס די פשעטליך פאר די קינדער און לערנט עס מיט זיי, דאס איז ערשטע די גרעסטע חינוך פאר די קינדער.

איך וועל ענדיגן מיט א מעשה, כדי צו פארשטיין ווער איז געווען די הייליגע חתם סופר וואס האט פארגאסן טייכן טרערן אויף זיין זוהן. הרב מאיר פעלבראנד שליט"א זאגט אין זיינע שיעורים, אז איינמאל האט די חתם סופר געשיקט זיין זוהן די כתב סופר אויף שבת קודש, צו זיין ביים הייליגן ישמח משה, און ווען די כתב סופר איז צוריקגעקומען נאך שבת, האט אים די חתם סופר אויסגעפרעגט ווי אזוי איז געווען ביים אוהעלער צדיק, און ער האט געזאגט, ס'איז געווען זייער שיין, די טיש און די תפילות און די תורה, אבער איין זאך איז געווען מאדנע, אז נאך קריאת התורה האט די ישמח משה געזאגט אז יעצט וועט ער זיך אביסל צוויילן מיט תפילת מוסף, ווייל די מלאכים זאגן יעצט כתר, און ער וויל זאגן כתר צוזאמען מיט די מלאכים. און דאס איז געווען אביסל מאדנע פארן כתב סופר. האט אים די חתם סופר געענטפערט מסיח לפי תומו, דאס איז וואר [אמת], איך האב אים דארט געזעהן. דאס הייסט אז די חתם סופר איז דארט געווען ווען די מלאכים האבן געדאווענט. – און ער האט פארגאסן טייכן טרערן אז זיין זוהן זאל זיין ווי ס'ברויך צו זיין.

רבותי, די הייליגע באשעפער איז א שומע תפילה, און מ'דארף צו וויינען און בעטן צום אויבערשטן אז מ'זאל זוכה זיין צו גוטע קינדער, מ'זאל זיך ח"ו נישט גליטשן אין די שווערע אמעריקאנע גאס וואס פאלן שטיקער אין אסאך אידישע הייזער. די אויבערשטער זאל העלפן אז אונזערע תפילות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון, און א יעדער איינער זאל זעהן פיל אידיש נחת פון אלע קינדער און אייניקלעך, עד ביאת משיח צדקינו. און די חשובע מאמעס זאלן ממשיך זיין צו וויינען און בעטן מיט א שמחה ביי לעכט בענטשן, אזוי ווי אונזערע מאמעס און באבעס האבן דעמאלטן אלעס אויסגעבעטן ביי די הייליגע מאמענט ווען מ'צינד די ליכט לכבוד שבת קודש, ובזכות נשים צדקניות איז מען אויסגעלייזט געווארן פון מצרים, און אין זייער זכות וועט מען אויך אויסגעלייזט ווערן די גאולה העתידה דורך משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

בענין הכזית קאפלע"ך, והקאפלע"ך הצבועים המאדערניי"ם, שמלבישים האמהות לילדיהם הקדושים ר"ל

איתא במסכת שבת (דף קנו): אימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה בלדאי [חזיים בכוכבים]: בריך [בנדך] גנבא הוה, לא שבקתיה [הניחתו] אימיה לגלויי רישיה. אמרה ליה כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא. ובעי רחמי [על עצמך, שלא ישלטו בך יצר הרע]. לא הוה ידע [רב נחמן בר יצחק] אמאי קאמרה ליה [אמו הכי]. יומא חד [הוה] יתיב, וקא גרים תותיה דיקלא [למד תחת הדקל]. נפל גלימא מעילויה רישיה [ונגלה ראשו], דלי [הגביה] עיניה וחזא לדיקלא, אלמא [נתגבר] עליו יצריה וסליק [עלה לדקל] ופסקיה לקיבורא [חתך אשכול תמרים] בשיניה [והדקל לא היה שלו, והיה בו איסור גול].

ושני נביאים נתנבאו בסגנון אחד, דאין הכוונה שלא הלך בכיסוי הראש כלל, אלא שלא היה לו שני כיסויים וכדומה, הראשון למקראי קודש הוא המהרש"א בחידושי אגדות שם, שכתב וז"ל: גילוי רישא א"ל כו'. בשאר אינשי נמי אמרי" פ"ק דקדושין דבעי כיסוי ראש ומשום דשכינה למעלה מראשו ומאי רבותיה דרב נחמן ב", ואיכא למימר דאימיה דרב נחמן בר יצחק דקדקה לכסות ראשו טפי שיהיה לו כובד ראש ביותר משום יראה שלא יהיה גנב. וניחא השתא דאמר דנפל גלימא מעל רישיה, ואנן אמרי' דרבנן הוה להו פריסת סודר על רישיהון כדאמרי' פ' המוציא יין סודרא סוד ה' ליראיו פ"י הערוך יראי ה' יוצאין בו ובפרק ע"פ סודריה דמר כדרבנן כו', אלא דאית לן למימר דאימיה דרב נחמן בר יצחק הוסיפה לכסות ראשו בגלימא כדי שיהיה לו כובד ראש טפי משום הך יראה דא"ל בלדאי וק"ל, עכ"ל.

והשניה בדומה לו הוא הגאון המהרריט"ץ (רבי יום טוב ציון) צהלון (מגדולי הרבנים בעיה"ק צפת תובכ"א, נולד בשנת שי"מ, מלפני ארבע מאות וששים שנה) בתשובה שנדפסה בקובץ מוריה (שנה ד' קובץ א-ב' עמ' ס"ח ואילך) וז"ל שם: מה ששאל הוא אם מותר ללכת בראש מגולה ובודאי כוונתו שראשו היה פרוע לגמרי, ולא כן כוונת כל אותן הבקאייות, כי רב הונא בריה דרב יהושע לא היה משתבחה תיתי לי דלא מסגינא ארבע אמות בגילוי הראש על פרועי הראש, כי מה זו מעלה, אפילו ריק שבריקים אין ראוי שילכו בגילוי הראש בפרוע ארבע אמות, אמנם כוונתו שהיו רגילים בזמן התלמוד הגדולים שלא לצאת אפילו יהיה כובע ישועה על ראשו אלא בסודר על כובעו, או מצנפתו, וכל זה ענוה יתירה והכנעה לפני המקום וזה דייק דאמר בגילוי הראש, ולא אמר בראש מגולה, שהיה נראה ראשו פרוע.

אמנם גילוי הראש רוצה לומר בלא סודר על ראשו שהוא מורה ענוה ויראה מהשכינה שלמעלה מראשו, ומחמת הסודר שעל ראשו עיניו למטה ואינו מביט בשכינה, וזהו מה שאמרו בגמ' באמיה דרב נחמן דאמרו לה בלדאי בריך גנבא הוא וכו', אמרה ליה כסי רישך כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא, יומא חד הוה גרים תותי דיקלא נפל גלימא מעלוי רישיה, דלי עיניה חזי לדיקלא אלימה יצריה וכו'. הרי מכאן ראייה שגילוי הראש אינו פרוע ממש, שלא יתכן שצוו לאמו של רב נחמן שלא תניח את בנה בגילוי הראש, כי כיצד תניחהו כל ימיו בראש פרוע, לא יתכן. וגם היא שאמרה לו כסי רישך כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא דודאי לא היתה מצווה אותו שלא ילך בראש פרוע. אמנם מלבד שהיה כובע על ראשו, צוותה לו שיפרוס סודר על ראשו כדי שמתוך כך תהיה מורא שמים על ראשו, ועיניו לא יביטו כלפי מעלה להביט בשכינה שלמעלה מראשו.

זוה דייק יומא חד נפל גלימא מעילוי רישיה דל עיניה. לומר, שהגלימה היתה לעולם על ראשו על הכובע או על המצנפת ואותו היום נפל סודר מעל ראשו וזקף עיניו מה שהסודר היה מנמוך עיניו שלא יביט למעלה, וזהו מה שהיה משתבח: תיתי לי דלא מסגינא ארבע אמות בגילוי הראש כלומר בלא סודר על הכובע.

ואזדא לטעמיה, שאמרו עליו בפרק קמא דקידושין (לא, א) רב הונא בריה דרב יהושע לא מסגי ארבע אמות בגילוי הראש אמר שכינה למעלה מראשי. לכך הסודר שעל ראשי מטיל עלי אימה ומורא שמים שלא אביט למעלה והוא על דרך מה שאמר ר' יהושע בן לוי שהמהלך בקומה זקופה דוחק רגלי השכינה. גם רב הונא בריה דרב יהושע הבא אחריו כמה דורות היה מחמיר על עצמו יותר ומטיל סודר על ראשו כמבואר. והשתא אתי שפיר שהיה משתבח (שבת ק"ח ע"ב) תיתי לי דלא (מ)סגינא ארבע אמות בגילוי הראש, פירוש בלא סודר שנראה הכנעה, דאי לא תימא הכי מאי היה משתבח תיתי לי דודאי היה משתבח בחסידות יתירה. ואם איתא דגילוי הראש רוצה לומר פרוע ממש, מאי רבותיה. וכו' ע"כ.

והסיבה שהנני כותב זאת, כי בדור הקודם בעת שחיו עמנו אבותינו ורבותינו, לא עלה על הדעת להלביש בני ישראל הקדושים עם הקאפלעך הקמנים הצבועים, שרגילים לילך בחוגים מאדערניי"ם, שכמעט ולא פרהה מעל ראשם (ולכן הרבה מהם משימים כמה מחטים וכדו' כדי להחזיקו על הראש). אבל לדאבונינו בזמנינו אלה נתרבו האמהות שמלבישים את ילדיהם בכל מיני קאפלעך משונים ממינים שונים (ומסיפים לארוג שם הילד על הקאפל מלמעלה), אשר לא שערום אבותינו ורבותינו, ובמשך הזמן נעשה הקאפל קטן יותר, והבלורית גדול יותר, ואח"כ עוד רוצים שילדיהם ילמדו טוב ויהיה להם יראת שמים. והלא הצדיקים² העידו כי המהרש"א כתב ספרו ברוח הקודש, והוא כותב שאין הכוונה אצל רב נחמן בר יצחק מהכובע הרגיל, רק מן המצנפת שעל הכובע, שזה נפל וגרם לא לעבור על גניבה.

ובכן צריכים להתחזק ולחזק כל האבות והאמהות היראים והחרדים לדבר ה', וכל המשפחות החרדיות, שאין מלבישים את ילדיהם אלו הקאפלעך הצבועים המשונים, רק הולכים בדרך המסורה לנו מאבותינו ורבותינו מדור דור, ואין זזים ממנו זיז כל שהוא, ומלבישים את ילדיהם בקאפל שחור וגדול, ובזכות זה בוודאי יזכו לדור ישרים ומבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות על ישראל שלום.

(ואגב אורחא, בדורות הקודמים גם הילדים שמתחת לגיל בר מצוה, בעת שנכנסו לביהמ"ד, לא נכנסו עם הקאפל לבד, רק עם כיסוי נוסף שעליו, ובמקומות באויבערלאנד היה להם כובע הנקרא "דאשיק", ובמקומות חסידים היה להם "קאשקעטל", אבל עם קאפל לבד לא נכנסו מעולם לביהמ"ד).

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

² וראיתי לספר מים עמוקים נדפס זה ימים לא כביר, כתב ותמה על מהרש"א ז"ל כדרכו, וכנראה שלא טרח לעיין בדברי מהרש"א ז"ל להבינם על בוריים, ותמה אני שרב גדול כמוהו איך לא שת ליבו לעיין במהרש"א ז"ל, אשר כל דבריו ברוח הקודש נאמרו, ומי יתן וכל חכמי ישראל בזמנינו יבינו דבריו הקדושים וטוב להם, ואיך לא ירא לכתוב כן על מהרש"א ז"ל, שדבריו מים חיים מן המקדש.

(ראש יוסף פסחים כז. סוד"ה עוד שם פת)

אחר כך אמר בשם הרב ישראל בעל שם, שכל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל היו ברוח הקודש, וכיון שהוא ברוח הקודש הוא תורה עצמה. ואמר שרק הגילוי הוא על ידי רוח הקודש אבל כיון שנתגלה ונעשה תורה באמת, תורה בעצם גבוה יותר מרוח הקודש. וכיון שהיא תורה אפשר לפרש על פי פרד"ס. גם החיבורים שאחר המהרש"א יש בהם שהם ברוח הקודש ויש שלא ברוח הקודש. מכל מקום כיון שנתקבל החיבור אצל בני ישראל, הגם שאינו מקובל אצל הכלל כי אם בפרט הנקרא בשם צבור, ממשיכין כח רוח הקודש בזה החיבור רק שלא יהיה חס ושלום, נגד רצון הבורא יתברך וד"ל.

(שארית ישראל שער הזמנים דרוש לסוכות על פי פרד"ס)

דברות קודש מאת

כ"ק מרן אדמו"ר בעל דברי שלמה מבאבוב זצוק"ל זי"ע

לשביעי של פסח

נעתק מספר ליקוטי כרם שלמה (חלק ב' דף קנ"ד)

זעקתם. וכתב לפרש עפ"י מה דכתיב (ישעי' ס"ה) והי' טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע, ולכאורה קשה כיון שבטרם יקראו אמר ואני אענה, א"כ מה צריך עוד לשמוע.

וביאר דהנה באמת האדם אין צריך לדאוג על פרנסה ומלבושים ושאר צרכים, רק לעבוד עבודת עבד לאדונו ית"ש, והקב"ה מכין מזון וכל מיני הצטרכות לכל בריותיו, כי כן הדין נותן מי שקונה לו עבד צריך לפרנסו ואין העבד צריך לדאוג כלום על הפרנסה, וזהו ענין אומרם ז"ל (קידושין פ"ב ע"ב) מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער וכו'.

אך כל זה מה שצריך לגוף ואי אפשר בלעדו כמו לחם לאכול ובגד ללבוש, אבל יש בני אדם המבקשים מותרות מה שאינו צריך כל כך, כמו מלבושים הרבה, ועליות מרווחים, ולפסוק נדן הרבה לצאצאיהם, כל זה אינו מן

איתא במס' פסחים (דף קי"ח ע"א) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. ועוד איתא בגמ' (סוטה דף ב' ע"א) לענין זיווגו של אדם, דקשה לזווגן כקריעת ים סוף. וכבר עמדו בזה המפרשים, מה היתה כוונת חכמו"ל לדמות ענין מזונותיו וזיווגו של אדם לקריעת ים סוף, דמה ענין זה לזה. וביותר קשה, הלא אמרו בגמ' (ביצה דף ט"ז) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, ועוד אמרו (נדה ל"א ע"ב) בא זכר לעולם בא ככר בידו, וכן בזיווג איתא בגמ' (סוטה ב' ע"א) ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, וא"כ מדוע קשין כקריעת ים סוף, הלא מוכנים ועומדים מכבר.

אמנם יתכן הכוונה בדבריהם בהקדם מש"כ בספר מראה יחזקאל על הגדה של פסח, לפרש הפסוק, ותרא את עני אבותינו במצרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף (נחמ"י ט'), ויל"ד דמאחר שראה את ענים למה הוצרך לשמוע

בני אדם המבקשים מותרות והעדפה, ועל זה צריכים להתפלל במיוחד. וכן בזיווגו של אדם, אף שכבר הוכרו לו לאדם מאז ומקדם מי היא בת זוגו, אבל ישנם בני אדם המבקשים גם בזה מותרות והעדפה, ובאמת אין ראוי לעשות כן, כמבואר בספר עוללות אפרים עה"פ (תהלים ל"ב) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא (ו) אשה) רק לשטף מי"ם רבי"ם אליו לא יגיעו, מים רבים רומז על בקשת מותרות והעדפה, עדה"כ (קהלת א) כל הנחלים הולכים הים והים אינו מלא. אמנם אף שאינו נכון לבקש כן, מ"מ אם הוא ראוי וזכאי יכול להגיע לזה על ידי תפלה, כאומרם ז"ל (מו"ק י"ח ע"ב) שמא יקדמנו אחר ברחמים.

וזהו הכוונה בב' מאמרי חכמו"ל הנ"ל, קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, היינו כשמתאוה מותרות, וכן בזיווגו של אדם, אם מבקש מותרות שאפשר בלעדן, בבחי' קריעת ים סוף, אז קשה זיווגו של אדם, ורק אם ראוי וזוכה הרבה, אז הקב"ה שומע לתפלתו למלאות רצונו, אבל הפרנסה ההכרחית שאי אפשר בלעדה, וכן בעניני זיווג, אם אינו מבקש מותרות על זה נאמר, מרם יקראו ואני אענה.

הצורך, ועל זה צריכים להתפלל, אבל על צרכינו אין מן הצורך להתפלל, רק לעסוק בעבודת הבורא ית"ש, וממילא יהי לנו כל צרכינו.

וזה שנאמר, מרם יקראו ואני אענה, דהיינו על הצורך אין צריך לקרוא ולהתפלל, רק "עוד" הם מדברים, רצ"ל מה שמבקשים עוד ועודף (כמו ויבך על צווארו עוד, שהוא לשון עודף), זה אני אשמע, אם ראויים לכך. והנה כמו כן ביציאת מצרים, יסרו לנו בהגדה, אלו הוציאנו ממצרים וכו' דיינו, ולפי"ז הי' הכל מותרות אפי' קריעת ים סוף, כמ"ש אילו וכו' ולא קרע לנו את הים דיינו, ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו, אבל על הוציאנו ממצרים לא נאמר אילו לא הוציאנו ממצרים דיינו, כי זה הי' הכרח, א"כ על יציאת מצרים לא היו צריכים להתפלל רק על קריעת ים סוף שהיתה מותרות. וזשה"כ, ותרא את עני אבותינו במצרים, את זה ראית בעצמך, ואת זעקתם שמעת, רצ"ל מה שהוצרכנו לזעוק כדי שתשמע להם, זה הי' על ים סוף, שהי' מותרות והעדפה, עכדפח"ח.

היוצא לנו מזה, דהן אמת דמזונותיו של אדם מוכנים ומזומנים לו מכבר, כי קצובים המה מראש השנה, אמנם ישנם

דרשה א' לחג הפסח שנת תשפ"ג לפ"ק

משה רבינו יוסף הצדיק און דוד המלך. און ש'שטייט ווייטער אין שו"ע (רמ"א שם), א י"ש אומרים אז די איסור פון נישט טרינקען קיין וואסער גייט נאר אן ערב שבת. קומט דאך אויס רבותי, פארוואס טאר מען נישט טרינקען לויט די שיטה אום ערב שבת. נאר ס'קען זיין אז די הסתלקות פון משה רבינו האט זיך אנגעהויבן ערב שבת, מיט די נפש רוח נשמה חיה יחידה, און די סוף פון זיין לעבן אויף דעם עולם האט זיך געענדיגט שבת קודש מן המנחה ולמעלה. במילא קען זיין ווערט פארענטפערט אויף נאך אן אופן, אז די 13 ספרי תורות וואס ער האט געשריבען ביום פטירתו, איז געווען אין פרייטאג, ערב שבת, און נישט אום שבת קודש.

דאס קען זיין צו פארענטפערן די קושיא פון ספרי תורות.

ואגב אורחא, ס'איז דא א בן איש חי - איך געדענק נישט יעצט פונקטליך ווי ש'שטייט - וואס ער איז מדייק וואס די גמרא (מגילה י"ג) זאגט כיון שנפל פור כחדש אדר שמה שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד, פארוואס דערמאנט ער די "חודש", זאגט די בן איש חי, אז דוקא משה רבינו איז געבוירן געווארן אין ז' אדר און נסתלק געווארן אויך אין די זעלבע טאג ממש, אבער אנדערע צדיקים וואס זענען אין א קלענערע מדרגה פון משה רבינו, קען שטארבען אדער "מיום ליום" אדער "מחודש לחודש", דאס הייסט ער קען געבוירן ווערן אין א מאנאט און נסתלק ווערן אין א מאנאט, אדער אין די זעלבע טאג פונעם חודש [למשל סתם א חשבון, ס'קען זיין ער איז געבוירן געווארן ז' כסליו, און נסתלק געווארן ז' אדר. איך האב דא איין דוגמא, די באבובע רב זצ"ל די דברי שלמה, איז געבוירן געווארן ר"ח כסליו און איז אוועק ר"ח אב], דאס זאגט די בן איש חי, ביי משה רבינו איז געווען "מיום ליום ומחודש לחודש", אבער אן אנדערע צדיק קען זיין "מיום ליום" אדער "מחודש לחודש".

נאכדעם איז דא נאך א טיפע זאך, וואס אין אן אנדערע געלעגענהייט וועט מען רעדן דערפון, ס'איז דא סתירות אין די מאמרי חכמינו ז"ל, איין פלאץ שטייט אז משה רבינו איז נולד מהול, און אין אן אנדערע פלאץ שטייט אז ער איז געבוירן געווארן אום שבת, און מ'האט אים געמלט אין שבת, און אויב איז מען "נולד מהול" טאר מען דאך נישט מלץ אום שבת. ס'איז דא אין דעם פארשידענע ענינים אין דעם, דאס איז א לאנגע ענין, דאס וועט מען דארפן איבערלאזען אויף קומענדיגע יאר א"ה טאמער משיח קומט נישט, דא צו רעדן. [זעלבסט פארשטענדליך אז ווען משיח וועט קומען וועל איך נישט זיין די רעדנער].

מורי ורבותי! אונז האבן שוין אמאל גערעדט די מוראדיגע קשיא, וואס די כלי חמדה שטעלט זיך שוין אויף די קשיא, - און ער ענטפערט א שיינע תירוץ, - ווי אזוי קען זיין אז ס'ווערט בכלל נישט דערמאנט משה רבינוס נאמען אין די "הגדה של פסח", אין די צייט וואס משה רבינו האט אלעס געטוהען פאר די אידען, ער איז געגאנגען צו פרעה מיט מסירות נפש, און איבערגעזאגט אלעס וואס די באשעפער האט אים געהייסן זאגן, און ער האט אויסגעלייזט די אידען פון מצרים, ער האט זיך מוסר נפש געווען און זיך מפקיר געווען פאר די אידישע קינדער, און ער ווערט נאר נישט דערמאנט אין ערגעץ אין די גאנצע לאנגע הגדה בשעתן פארציילען די גאנצע סיפור יציאת מצרים, ס'איז דאך באמת א הפלא ופלאדיגע קשיא.

און מיר האבן שוין דערמאנט די תירוץ פון די כלי חמדה, און אויך עטליכע פון מיינע תירוץ. יעצט איז מיר נתחדש געווארן א נייע מהלך צו פארענטפערן די קושיא בעזר ה'.

היות אז מ'רעדט שוין פון פסח, און מ'רעדט פון משה רבינו, איז כדאי צו דערמאנען, אז ס'איז באוואוסט אז די גמרא זאגט דאך אז ז' אדר איז משה רבינו געבוירען געווארן, און ז' אדר איז ער נסתלק געווארן, און לויטן חשבון ווען מ'איז אריבער דעם ידן, אז מ'גייט אויף צוריקציוועגס קומט אויס אז די פטירה פון משה רבינו ע"ה איז געווען אויף א שבת, און אזוי שטייט אויך אין תוספות מסכת מנחות (דף ל. ד"ה מכאן ואלך כתב יהושע) בשם רב שר שלום גאון, אז וועגן דעם זאגט מען צדקתך שבת ביי מנחה וועגן די פטירה פון משה רבינו וואס איז געווען בשעת רעוא דרעיון, און אזוי שטייט אויך אין די גמרא אין מסכת סוטה (דף י"ג) אז משה רבינו איז נסתלק געווארן אין שבת קודש, און אזוי שטייט אויך אין די זוהר וואס מען זאגט ביי שלש-סעודות, און די קושיא איז, אז ס'איז דא א מדרש (דברים רבה ט, ט) וואס זאגט אז משה רבינו האט אין די טאג פון די הסתלקות געשריבען 13 ספרי תורות, 12 פאר די 12 שבטים און איינס וואס זאל ליגן אין די עזרה, שטעלט זיך די קשיא ווי אזוי איז דאס מעגליך, מיטאר דאך נישט שרייבן אין שבת קודש. איז דא פארשידענע תירוץ ווי אזוי ס'האט געקענט זיין.

איז דא א תירוץ לויט די אריז"ל וואס זאגט אז א יעדע מענטש האט אין זיך 5 חלקים אין די נשמה, וואס זיי הייסן: נפש רוח נשמה חיה יחידה, אין שו"ע (א"ח סימן רצ"א סעיף ב' בהגה) שטייט דאך אז שבת נאכמיטאג פאר מוצאי שבת בין מנחה למעריב זאל מען נישט טרינקען קיין וואסער פון די קוואל, איינס פון די טעמים שטייט וועגן דעם ווייל דעמאלטס איז געווען די הסתלקות פון

דרשה יום א' דחג הפסח בין מנחה למעריב בפני חברים מקשיבים

די ערשטע מצוה. דעריבער זענען די תלמידים געקומען זאגן רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, ווייל ביי קריאת שמע אליינים איז אויך דא הזכרת יציאת מצרים, ממילא בלייבט מען ביי די זעלבע מצוה, מגייט נישט אוועק דערפון, ממילא איז נישט שייך דא צו זאגן "העוסק במצוה פטור מן המצוה". אזוי שטייט אין איינע פון די ספרים.

איך האב געזעהן אין איינע פון די ספרים וואס זאגט א קשיא וואס איז א וואונדערליכע קשיא, פארוואס האבן די הייליגע תנאים נישט געפירט די סדר יעדער איינער ביי זיך אינדערהיים, איז דא אויף דעם פארשערענע ענינים און סודות, וואס זיי האבן געוואלט ברענגען משיח, אבער וואס סילערנט אונז די מעשה, שרייבט די חיד"א, אז די עיקר חידוש וואס די בעל ההגדה רעכנט אויס די אלע נאמען, ווייל קיינער פון זיי אלע האבן זייערע זיידעס נישט געארבעט אין מצרים, רבי אליעזר [בן הורקנוס] איז געווען א כהן, רבי יהושע [בן חנניה] איז געווען א לוי, ר' מרפון איז אויך געווען א כהן, רבי אלעזר בן עזריה איז אויך געווען א כהן, און ווי באקאנט האט שבט לוי נישט געארבעט אין מצרים, און רבי עקיבא האט דאך געשטאמט פון גרים, און פונדעסטוועגן דאך האבן זיי פארציילט די נסים פון יציאת מצרים.

און מיט דעם איז דא נאך א תירוץ פארוואס ס'ווערט נישט דערמאנט די נאמען פון משה רבינו און אהרן הכהן אין די הגדה של פסח, וויבאלד זיי האבן נישט געארבעט אין מצרים, האט מען זיי נישט געדארפט דערמאנען אין הגדה של פסח, ואזוי זאגט די בעל מעדני אשר' און תירוצין. על כל פנים זעהן מיר דאך אז אויף יעדע זאך איז דא סברא לכאן ולכאן, פארוואס שטייט נישט משה רבינו פארוואס שטייט נישט אהרן הכהן.

וואס נאך לערנען מיר פון די הגדה, פארוואס שטייט: **בְּכָל דוֹר וָדוֹר תִּבְרַח אֶתְּךָ לְרֵאשִׁית אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם** וכו', ס'וואלט געדארפט שטיין **בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה**. נאר שטייט אז די טאמער דו שלעפסט נישט מיט די דורות פון אבותינו ורבותינו, קענסטו גארנישט זעהן, דו זעהסט נישט, די ביסט פשוט בלינד, דאס הייסט **בְּכָל דוֹר וָדוֹר**, שלעפ מיט אלע דורות פון אבותינו ורבותינו וואס זיי האבן געהאט אמונה און בטחון, דעמאלט'ן וועסטו קענען זעהן, אנדעם וואס מיטאל זיך מתנהג זיין בדרך המקובל לנו מאבותינו ורבותינו קענסטו גארנישט זעהן, דו מיינסט אז דו זעהסט, אבער דו פאפסט דיר.

די אויבערשטער זאל העלפן אז די זכות פון אבותינו ורבותינו זאל מגין זיין אויף אונז עלינו ועל בנינו ועל בני בנינו, עד ביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

ס'שטייט אין – איך געדענק אין חינוך, פארוואס מאכט מען נישט קיין ברכה אויף די מצוה פון סיפור יציאת מצרים, ווייל ס'איז א מצוה שאין לו קצבה, אזוי ווי מזאגט אין די הגדה של פסח, "מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים", ווערט דאך שווער די קשיא אויב איז עס א מצוה פארוואס מאכט מען נישט דערויף קיין ברכה, איז די תירוץ אויף דעם, אז זיבאל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", סיפור יציאת מצרים איז דאך א מצוה שאין לו קצבה, מ'איז דאך מחויב צו פארציילען ביז ס'כאפט אים דער שלאף, עד שתחטפנו שינה, ממילא מאכט מען נישט קיין ברכה.

ס'שטייט פונעם הייליגן דברי חיים זי"ע, אז ער האט געזאגט אז מ'דארף הונדערט מאל געבן צדקה, ווייל אפשר וועט עס איינמאל זיין אן אמת'דיגע צדקה, פאר אן אמת'דיגע נצרך און מיט די ריכטיגע כוונה, און דאס איז אויך איינע פון די סיבות פארוואס מ'מאכט נישט קיין ברכה אויף מצות צדקה, ווייל ס'איז א מצוה שאין לו קצבה, מ'דארף האלטען אין איין געבן צדקה, דאס איז איינס פון די טעמים פארוואס מ'מאכט נישט קיין ברכה.

קומט אויס אזוי, אז די ענין פארוואס מ'מאכט נישט קיין ברכה אויף די מצוה פון סיפור יציאת מצרים, איז וויבאלד ס'איז א מצוה שאין לו קצבה.

שמעלם זיך די קשיא, מזאגט אין די הגדה של פסח: **מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלִעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בְּבֵנֵי בְּרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיציאת מצרים כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רְבוּתֵינוּ הֵגִיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית. אִיז דִּי עֲרֻשְׁתֵּי קִשְׁיָא אִיז, מִיר הָאבֵן דַּאךְ אַ כִּלְלֵי אִז "הַעוֹסֵק בַּמִּצְוָה פֶּטוּר מִן הַמִּצְוָה", אויב אזוי פארוואס זענען די תלמידים געקומען און געזאגט רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, זיי האבן דאך עוסק געווען אין א מצוה פון סיפור יציאת מצרים, און פארוואס זאלן זיי דארפן מפסיק זיין. די הלכה איז אבער, אז ווען זאגט מען "העוסק במצוה פטור מן המצוה", דאס איז נאר ווען ביידע מצות זענען גלייך אויף גלייך, משא"כ די מצוה פון סיפור יציאת מצרים איז דאך א מצוה שאין לו קצבה, און די זמן פון קריאת שמע איז דאך א מצוה עוברת, דארט איז שוין נישט שייך די כלל פון "העוסק במצוה פטור מן המצוה". דאס איז איינע פון די תירוצים וואס מ'זאגט דערויף.**

ס'איז דא נאך א תירוץ, אז ווען זאגט איך די כלל פון "העוסק במצוה פטור מן המצוה", אז מ'איז פטור פון די אנדערע מצוה, דאס איז נאר ווען איך דארף דורך דעם אוועקגיין פון די ערשטע מצוה, ווייל ס'איז א אפשר לקיים שניהם, טאמער אבער קען מען מקיים זיין ביידע מצות אויף אמאל איז מען אוודאי נישט פטור פון

בענין החיוב לראות בשעת הגבה במקום הקריאה דווקא

אל מעלת כבוד ידידי היקר, נועם הליכות ונועם המדות, ת"ח ובקי, מופלא ומופלא בתורה ויראת שמים, כש"ת

מוה"ר **אברהם זאב אריאל שליט"א**

מו"ל הגליון הנפלא "נועם הליכות" ושאר חיבורים

אחרי שים שלום טובה וברכה.

קיבלתי את הגליון החדש מספר ט"ז מחודש אדר ב' דהאי שתא תשפ"ד לפ"ק, ע"י ידידי וידיד כל בית ישראל הרב ר' נפתלי בצלאל באקאן נ"ו, ביום עש"ק העעלל"ט לאחצ"ה, והיה לי באמת כבוד שבת ועונג שבת ושמחה לכבוד שבת קודש לקבל גליוןך החשוב.

ארשום כרגע הערה קטנה, במה שכתבת בדף ה' תשובה להשאלה בענין גלילת ספר תורה בשבת אחרי הקריאה של פרשת זכור, וז"ל השאלה:

מעשה שהיה אשתקד פרשת תצוה שנת תשפ"ג באיש אחד שהיה לו יארציי"ט בשבת, וביקש רשות מהנהלת ישיבה שיוכל להתפלל בבית המדרש של הישיבה (שהבחורים אינם מתפללים שם בשבת), ועשה שם מנין מבני משפחתו, ושם בישיבה היה רק ספר תורה אחד ואחר קריאת פרשת השבוע גללו הס"ת לפרשת כי תצא לקרות פרשת זכור וקראו, ואח"כ קודם הגבה אמר אחד מהן שיגוללו שוב הספר תורה לפרשת כי תשא, כדי שהבחורים שקוראים בס"ת זה לא יצטרכו לגלול ביום ב' בעת קריאת התורה, וכן עשו. אחרי כן עלתה השאלה אם טוב עשו בזה או שיש כאן איסור משום הכנה משבת לחול.

תשובה, גלילת הספר תורה לצורך חול מפורש במג"א (סו"ס תרס"ו) לאיסור בשם המהרי"ל, וז"ל "וגם במהרי"ל אוסר לחפש הספר תורה משבת ליו"ט משום הכנה". ושוב הארכת בזה בטוב טעם ודעת, והסקת "תבנא לדינא, די"ש לפקפק טובא על מעשה זה וראוי בציוור בזה לגלול הס"ת אחר שבת", עכ"ד הנעימים והנחמדים.

אמנם אני רוח אחרת עמדי, דלעניות דעתי נראה כי בלאו הכי אסור, ולא רק בשבת קודש משום הכנה, אלא אף בחול ובלי השאלה של הכנה נמי אסור לגלול הספר התורה לאחר הקריאה למקום אחר, ואבאר את דברי.

ראשית דברי אקדים מה שכתבתי בקונטרס עת לדבר חלק א' [שהוצאתי לאור מלפני נ"ג שנים בשנת תשל"א לפ"ק, ובעזרה ש"ת כבר הדפסתי מזה אלפי טופסים לויכוח הרבים], וזה לשוני שם (בסוף הקונטרס, אות ל' ול"א):

מצוה לכאור"א לראות הכתוב ולכרוע ולומר וזאת התורה אשר שם משה וגו'

כתב הרמב"ן ז"ל [בפרשת כי תבא עה"פ (דברים כו, כו) ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת], וזה לשוני: ואמרו על דרך אגדה, זה החזן, שאינו מקים ספרי התורה להעמידן כתקנן שלא יפלו. ולי נראה, על החזן שאינו מקים ספר תורה על הצבור להראות פני כתיבתו לכל, כמו שמפורש במסכת סופרים (פרק י"ד הלכה י"ד) שמגביהין אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה לכל אנשים והנשים לראות הכתוב ולכרוע ולומר וזאת התורה אשר שם משה וגו' (לעיל ד, מד), וכן נוהגין, עכ"ל.

כשרואה אותיות הס"ת בעת הגבה עד שיוכל לקרותם מגיע אליו אור גדול

וכן מובא להלכה בשו"ע (או"ח סימן קל"ד) שמצוה לראות הכתב, וכתב שם המג"א (סק"ג) וז"ל: כשרואה האותיות עד שיוכל לקרותם מגיע אליו אור גדול (הכוונות), ע"כ. ויותר מבואר בבאר היטב (אות ה) וז"ל: האר"י ז"ל היה מסתכל היטב באותיות עד שהיה מכירם לקרותם והיה אומר שיהיה נמשך אור גדול אל האדם על ידי הסתכלותו בס"ת מקרוב עד שיוכל לקרות האותיות היטב, עכ"ל.

ודברי הרמב"ן הובאו בב"ח (או"ח סימן קל"ד) עיי"ש, ועיין עוד מה שהאריך בזה בשו"ת בצל החכמה (חלק ה' סימן נ"ד).

*

ועיין בספר שערי אפרים (שער י' אות י"ד) להגאון המובהק רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בעל בית אפרים, שכתב וזה לשונו:

יש מגביהים מעל השולחן הס"ת כמות שהיא סתומה, ובעת שמחזיר אותה בידיו הגבה למעלה בידיו גוללה ופותח בה ג' דפים, ומי שאינו בטוח כי ישגיב בכחו שיוכל להחזיקה היטב בעת גלילתו שלא יבא לידי מכשול אין לו לעשות כן, אלא בעודה מונחת על השלחן יגלול לפתוח בה כשיעור ג' דפין, ואחר כך יגביה ויראה [הכתב] לעם. ואם הספר תורה גדולה וכבידה, ובפרט בתחילת השנה שכל עיקר הכבוד הוא על היד השמאלית שהיא יד כהה, או שהוא איש חלוש, יכול לסמוך הצד הכבד על כתיפו, ואין בזה משום ביזוי מצוה, ואין לגלול הס"ת להעמידה על חציה או קרוב לה, בכדי להקל על יד שמאל, משום מורח הצבור, אם לא שיש צורך בדבר שקשה להגביה בענין אחר.

עכ"ל השערי אפרים. והגם שאינו כותב להדיא שצריך לראות דווקא במקום הקריאה, אבל דעתו שאין לעשות כן משום טירחא דציבורא.

אמנם הרה"ק מקאמארנא בספר שלחן המהור (או"ח סימן קל"ד סעיף ב') כתב בהאי לישנא:

הספרדים מראין הס"ת לעם קודם הקריאה, ואנחנו אשכנזים נוהגים להראות אחר הקריאה, ויזהר שלא יגלול ספר תורה למקום אחר, כי חיוב להראות האותיות שקרא אותם, ומצוה רבה לראות האותיות, ויאמר י"א ותורתו אמת וזאת התורה, ואף שעומד בברכת קריאת שמע יפסיק בזה. ברכ"י.

שוב סיפר לי ידידי הרה"ח ר' נפתלי בצלאל באקאן הי"ו, ששמע מפ"ק של כ"ק מרן רבינו שליט"א שסיפר פעם כי אביו כ"ק מרן אדמו"ר בעל דברי שלמה מבאבוב צוק"ל היה מסופק פעם אם לערוך נסיעה לארץ ישראל או לא, ובדיוק ראה אצל הכתב של הס"ת בעת הגבה הפסוק גור בארץ הזאת, וראה אותו כרמו שישאר במקומו ולא יסע לארץ ישראל.

ושוב מצאתי בגליון הנפלא נימוקי הלכה על הלכות קריאת התורה ח"ב הערה 43, שכתב וז"ל: שמענו מכ"ק מרן רבינו שליט"א (ר"ח כסלו תשס"ט, הובא בשערי ציון גליון מ"ז עמ' 41) שכ"ק מרן רבינו זצ"ל נהג לפעמים כאשר הי' לפניו איזה ספק כיצד לנהוג, הן בעניני הכלל, והן בעניני הפרט, כשהציעו לפניו אנשים ספיקותיהם, הי' אומר להם שיחזרו לפניו בעוד כמה ימים עד שיתיישב בדבר, וביום הקריאה הסתכל ועיין באותיות התורה בעת הגבהת הס"ת, ומן האותיות והפסוקים שראה אז, פשט ספיקותיו כדת מה לעשות, וכך הי' דרכו גם בענינים רוחניים. היה שנה אחת, בשנות הל', בסביבות ימים הנוראים, שהחליט כ"ק מרן רבינו זצ"ל בהחלטה גמורה לעלות לארצנו הקדושה על מנת להשתקע שם,

ואף שהרבנית ע"ה התנגד לזה מחמת כמה סיבות טובות, עכ"ז דיבר מזה כאילו כבר נכתב ונחתם ההחלטה, ואין להשיב. וכך נמשך הדבר לכמה שבועות, עד יום הקריאה של פרשת תולדות, שראה בעת הגבהת הס"ת הפסוק "גור בארץ הזאת", ואז חזר מדעתו, כי פירש לעצמו כוונת הכתוב, שישאר לגור בארץ הזאת, בארה"ב, ולא יעלה לארץ ישראל. ובאמת ה' פלא, כי גור בארץ הזאת, מוסב בפשטות על ארץ ישראל, אבל בעינינו אלו אין הולכים בתר כוונת הכתוב, רק בתר מחשבתו של אדם, כיצד ראה לפרשו לעצמו ע"כ. וראה בגליון פרי הכרם (גליון כ' עמ' ב) מ"ש, עכ"ל.

עכ"פ מכל הספרים הק' שהבאתי רואים רק אפס קצהו ממה שיש בענין זה, אודות הענין הגדול לראות הכתב של הקריאה שקראו ביום הזה, ועוד חזון למועד להאריך בזה מפי ספרים וסופרים בעזר השי"ת.

ובזה אצא ואומר שלום רב, כברכת ידידו

אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפפלער

חודש אדר ב' שנת תשפ"ד לפ"ק.

נ.ב. ועיין עוד בקונטרס שלי 'עת לדבר' (אות כ"ו) שהבאתי מספר י"ן הרקח להגאון בעל הישמח משה זצ"ל שכתב וזה לשונו: נתגלה לי בחלום, שהקורא בתורה צריך למחול מקודם לכל ישראל שלא יהא בלבו שום טינא על אחד מישראל, והטעם נראה לי, לפי שהזהירה התורה בכל יום ויום יהיה בעיניך כחדשים, וכש"כ בשעת קריאת התורה צריך שידמה כאלו הוא בהר סיני ושומע מפי משה, כמו שנאמר ומשה ידבר, וצריך להיות ברתת וזיע והקורא הוא דוגמת משה, ע"כ צ"ל מקושר בכל ישראל, והבן. וגם לקשר עצמו בהשי"ת, ומזה תראה איך להתנהג בעת הקריאה, והבן, עכ"ל.

והבאתי עוד מספר סדר היום דברים נוראים וז"ל: וכשמתחיל הקורא לקרות אזני כל העם אל ספר התורה ואל הברכות לענות אמן, וידוע הוא לכל כי התורה היא מקור כל הברכות והשלום והחיים לכל העולמות כולם בכלל ובפרט, והנוטה אזנו לשמוע אל דבריה ולקיים אותה מקרב אליו הברכה והחיים והשלום והטוב, ומכבד את התורה כלי חמדת הקב"ה, ומקדש שם שמים. והאומם אזנו משמוע, מרחיק כל הטוב הנוכח, וגם תפלתו תועבה, וטוב לו שלא נברא, והוא מכלל כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות, כי אין לך חילול גדול מזה, ואת דבר ה' בזה, ולא יאמר אלו הדברים כבר שמעתי אותם וידעתים אין לי בהם שום חדוש, כי כל ענין מענייני התורה הוא גדול ונורא, והתורה כולה שמותיו של הקב"ה, ויש תועלת בהם אם לקרותם או לשומעם, ואפילו לעסוק בדברי תורה או בעסק מצוה אין לעסוק בזמן ההוא, כי אין למוד ועסק גדול מזה לשמוע בעת הזאת אשר נשמעים דבריה בתוך קהל ועדה מישראל, הרי היא כנתינתה מסיני, וכל אחד צריך שיירא את נפשו ויקדש את עצמו בעת הזאת לשבת כמורא ופחד לשמוע ולקבל את כל דברי התורה הזאת. אבל בין גברא לגברא יכול לעסוק בתלמודו בינו לבין עצמו, ולא יודע לרבים, שלא יקלו בכך וידמו מילתא למילתא. – וכל הזוכה לקרוא בתורה ביותר גדול שכרו, כי כן אמרו כי הקורא מן העולין ד' פסוקים הרי זה משובח מפני שזכה יותר מחבירו להביט בה פסוק א', וכ"ש הקורא יותר כי שכרו גדול, בתנאי שיהיה לבו ונפשו עם קריאתו, כאשר כתבתי שיהיה לשמור לעשות ולקיים כי זה כל האדם, עכ"ל. ויש לי אריכות בזה, ועוד חזון למועד אי"ה.

כל זה כתבתי בהחפזי בהשקפה ראשונה, ואי"ה עוד חזון למועד לעיין בשאר דבריו הנחמדים בכובד ראש, ולהעיר ולהאיר ולהשתעשע בדבריו הנחמדים מזהב ומפז ביתר שאת וביתר עוז.

*

ואגב אורחא אוסיף עוד כמה דברים מפי ספרים וסופרים בענין ראיית האותיות של הס"ת בעת הגבה, וזה החלי:

ליקוטים בענין הגבה

כשמוציאין ס"ת מן ההיכל, פותחין אותו ומראין אותו לכל הקהל, וצריך שכולם ישתחוו לס"ת כשהוא פתוח אפילו נשים וטף, ויאמרו זאת התורה וכו', אל שדי אמת, משה אמת ותורתו אמת. והטעם, כי התורה נתנה לנו מעולם הבריאה, ששם מאיר א"ל שד"י ושם סוד הבינה, שה"ס שם אהי"ה שמספרו כ"א וכ"א פעמים אהי"ה עולה מספר אמת, ולכן משה שנתנה תורה על ידו ונקראת על שמו, הנה מספר שמו עולה א"ל שד"י. ואם האדם עומד במקום שאינו יכול להפסיק בדיבור, ישתחוה בלבד, וראיתי בספר אחד שכתוב שם, טוב שיסתכל האדם בתיבה שיהא אות ראשון שלה כמו אות ראשון שבשמו. ומ"כ שבשבת בשחרית, ישתחוה לס"ת שבעה השתחויות כנגד העולין, וכן כל זמן יהיו ההשתחויות כנגד העולין לס"ת, ונכון הוא:

והנה בשער הכונות מפורש מנהגו של רבינו האר"י ז"ל בהוצאת ס"ת כך הוא, מנשק הס"ת ומלווהו ללכת אחריו כשמוליכין אותו מן ההיכל אל התיבה לקרות בו, ואח"כ היה נשאר שם סמוך אל התיבה עד שהיו פותחין את הס"ת ומראין אותו לקהל, ואז היה מסתכל באותיות הס"ת ממש, והיה אומר שע"י הסתכלות האדם מקרוב כ"כ שיוכל לקרוא האותיות היטב, עי"ז נמשך אור גדול אל האדם. ואח"כ היה חוזר למקומו הראשון, ויושב שם מיושב עד סיום קריאת הפרשה, ולא כאותם הנוהגים לעמוד בקריאת הס"ת, ע"כ יע"ש. ופה עירנו בנרדא נוהגין לפתוח הס"ת להראותו לקהל בעת שמוציאו מן הארגו שבכותל בתוך ההיכל, ופתיחה זו אינה נראית לכל הקהל, ואח"כ מוליכין הס"ת לתיבה אשר באמצע בית הכנסת, ופותחין אותו ומראין לקהל בארבע רוחות התיבה שני פעמים בוא"ו, ואח"כ מניחים אותו על הכסא שבראש התיבה לקרות בו, ואחר שגומרין הקריאה סוגרין התיק, ואין פותחין אותו להראותו לקהל בעת שמוליכין אותו מן התיבה להיכל כמנהג מקומות אחרים שזכר מור"ם ז"ל בהגה"ה. ואני אמרתי מנהג עירנו שלא לפתוח פעם שנית הס"ת כשמחזירין אותו להיכל הוא מנהג יפה ומתוקן ע"פ הסוד, יען כי מפורש בדברי רבינו ז"ל בשער הכונות, דפתיחת הס"ת הוא שיתגלה הארת התורה הכתובה בתוכו לחוץ אל כל הקהל, ואח"כ בעת שקורין בתורה, אז יוצא האור שבתוכו לחוץ שהוא התורה עצמה שנקראת אור. וכתב עוד שם אח"י ז"ל והנה הארה זו אינה נשארת כך רק לפי שעה, ואח"כ חוזרין ומתעלמים בפנים כמתחילה, ולכן תיכף אחר הקריאה סוגרין הס"ת ומחזירין אותו למקומו תוך ההיכל עכ"ל. ולפ"ז נראה מנהג עירנו נכון שסוגרין אותו תיכף אחר הקריאה, ותו אין מעם ראוי לפתיחתו, אחר שעשו בסגירה רמז להתעלמות האורות בפנים:

(בן איש חי שנה ב' פרי' תולדות אות ט"ז)

שם. מראה פני כתיבת וכו'. נוהגין כאן בירושלים תוב"ב שמקיפין בספר תורה פתוח בכל בית הכנסת להראות את העם, והטעם כתב בהלכות קמנות (חלק ב') סימן רנ"ה כדי שכולם יזכו לחזות בנועם ה' יעו"ש, והביאו יד אהרן בהגהות בית יוסף, אמת ליעקב במנהגי ספר תורה אות ג', לדוד אמת סימן ג' אות ג', בית עובד אות א'. וטוב שיסתכל האדם בתיבה שהיא אות ראשון שלה כמו אות ראשון שבשמו. בן איש חי פרשת תולדות אות ט"ז. ושמעתי הטעם שזו מועיל להצלחה.

(כף החיים סימן קל"ג אות י"ג)

ראיתי בחלומי שהייתי מתפלל באיזה בית המדרש ואח"כ קראו בתורה ואח"כ היה אחד הגבה ואחז את הספר תורה ועליתי למגדל לראות את הכתב כמנהג וראיתי בתוך הספר תורה אותיות טוב ועוד תיבות אחרים אחר אותיות טוב.

(דגל מחנה אפרים ליקוטים)

הערה לגליון 'נועם הליכות' - בענין קריאת המגילה

יום רביעי לסדר צו את אהרן תשפ"ד לפ"ק

אל מעלת כבוד ידידי הרה"ג זוכה ומוכה את הרבים, כבוד שם תפארתו
מוה"ר אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפפלער שליט"א
לרפואה שלימה בבריות גופא ונהורא מעליא.

הנה לנכון קיבלתי הגליון הנפלא "נועם הליכות" גליון ה"ז לחודש אדר ב' תשפ"ד לפ"ק, ובירכתי עליו ברכת התורה
וברכת הנהנין, וראיתי שהאריך שם בראשית הגליון בענין חיוב קריאת מגילה ביום ובליילה לאנשים ונשים והמסתעף,
והאריך אי קריאת המגילה הוי מדברי קבלה או לא, והנני לציין בזה מה שרשמתי אצלי בענין זה.

דעת הסוברים דהוא מן התורה

בתשובות בנין שלמה (סימן נ"ח) דעתו דקריאת המגילה הוא מדאורייתא, אבל שאר מצות היום הוא רק מדברי קבלה.¹

דעת הסוברים דהוא מדברי קבלה

קריאת המגילה. דעת הרשב"א (מגילה סוף ד' ע"א), והריטב"א (מגילה ב' ע"ב ד"ה איתקש), ורוקח (ססי' שס"ג)², והפמ"ג (סימן
תרצ"ב מ"ז סק"ג וא"א סק"ב, וע"ש תר"צ מ"ז סק"י) דגם בלילה הוא מדברי קבלה.³

דעת שלישית

קריאת המגילה. דעת הפוסקים דכתבו לחלק בין קריאת המגילה בלילה לשל יום, דשל יום הוא מדברי קבלה, מה
שאינן כן בלילה הוא רק מדרבנן. ר"ן (מגילה א' ע"א ד"ה אלא). נודע ביהודה (מהדורא קמא ססי' מ"א).⁴ טורי אבן (מגילה ד' ע"א ד"ה
כגון). ישועות יעקב (סימן תר"צ סק"ו).

דעת רביעית

חכמת שלמה (סימן תרצ"ה סעיף ג') דקריאת המגילה בין בלילה בין ביום הוא רק מדרבנן, ושאר מצוות היום הוא מדברי
קבלה.⁵

מהו בנשים

מעכ"ת הביא מחלו' בין טורי אבן לישועות יעקב, עיין עוד בתוס' רעק"א (מגילה פ"ב מ"ד) שחולק על ג"כ על הטו"א, ויש
לדון בדבריו לפי הנ"ל עיין.

ובזה אצא ואומר שלום רב, כברכת ידידו

ברוך מי"ל"ע"ר

[מרבני חבורת חו"מ בכולל תורה ויראה דרב"י מסאטמאר וומסב"ג סניף זופניק קומה ב']

¹ וכנראה מדבריו שם דסבר דדברי קבלה הוי כדברי סופרים דאמרינן בה ספיקו לקולא.

² ועיין שם שכ' דעיקר קריאת המגילה הוא בלילה.

³ וז"ל הרשב"א: ותימא לי דהכתיב נזכרים ונעשים, ואיתקש זכירה לעשייה, ועשייה אינה אלא ביום דכתיב ימי משתה ושמחה. וי"ל דמ"מ ריבה לה
הכתוב זכירה, דכתיב ולילה ולא דומיה לי. עכ"ל.

ויש לעיין אם גם בלילה הוא מה"ת, למה איתא בכמה ראשונים דבני הכפרים פטורים מלקרות בלילה, עיין ר"ן ריש מגילה (ד"ה אלא שהכפרים), וי"ל
דהם סברו דאה"נ דקרו גם בלילה עיין.

⁴ וז"ל: נלע"ד דקריאת הלילה לאו מ"ע דדברי הקבלה רק קריאת היום דבמגילה ימים נזכרים ונעשים כתיב ולא לילות, ע"ש.

⁵ וז"ל: נראה דיש לחלק בזה עפ"י"מ שמצאתי בפירושו רש"י מס' תענית פ"א (דף ט"ו ע"א ד"ה ובקבלה) ובתו"ט שם במשנה ובדברי קבלה הוא אומר
קרעו לבבכם דפירושו שם דלא נקרא דברי קבלה רק מה שנאמר לצוות לישראל, אבל מה שנאמר דרך סיפור לא הוי דברי קבלה ע"ש, א"כ ה"נ לענין הך
כללא דד"ק כד"ת הוי כן, ולכך לענין עשייה כיון דכתיב ותכתוב אסתר וגו' להיות עושים את שני הימים האלה גם כתיב קיימו וקבלו היהודים וגו' להיות
עושים שני ימים וגו' וכיון דבעשייה כתיב ציווי וקבלה לכך נחשב דברי קבלה והוי כד"ת וספיקו לחומרא, אבל לענין זכירה לא כתיב ציווי וקבלה רק
סיפור והימים האלה נזכרים ונעשים הוי רק דרך סיפור דברים זה לא הוי דברי קבלה ודינו רק כדרבנן והוי ספיקא לקולא, וזה כלל במקומות רבים
לפענ"ד ודו"ק. וכן משמע מלשון התוס' מגילה (כד. ד"ה מי).

הערה לקובץ אמרי קודש - פורים תשפ"ג

יום רביעי לסדר צו את אהרן תשפ"ד לפ"ק

אל מעלת כבוד ידידי הרה"ג זוכה ומזכה את הרבים, כבוד שם תפארתו
מוה"ר אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפפלער שליט"א
לרפואה שלימה בבריות גופא ונהורא מעליא.

הנה לנכון קיבלתי קובץ אמרי קודש, ובו דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א, שאמר אשתקד בימי הפורים תשפ"ג לפ"ק, ובירכתני עליו ברכת התורה וברכת הנהנין, ולמען תת אות כי עיינתי בדבריו הנחמדים הנני להעיר בזה באיזהו מקומן של שבחים, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

(א) במה שהאריך רבינו שליט"א דידיהם מראה על תורה שבעל פה

ולשון החת"ס (דרשות פג: ד"ה כן) שהידים מרומזים על פלפולא דאורייתא, ומשקל ומטרי בשמעתתא, כמו שדרשו חז"ל (ב"ק צב.) על פסוק (דברים לג' ז') "ידיו רב לו".

*

(ב) להשתכר בפורים דוקא בין

כן משמע גם לשון רש"י מגילה ז: ד"ה לאבסומי. ועיין תשו' ר' עקיבא יוסף (ח"א סי' רכ"ט).

*

(ג) במה שהביא רבינו שליט"א דהנס נעשה ע"י מרדכי ואסתר, כדי לתקן חטא אדם הראשון (שנעשה ע"י חוה) וחטא העגל (שנעשה ע"י אהרן).

לפי הנ"ל מובן מהלך התוס' מגילה (ד. ד"ה שאף) דהנשים הם טפל לאנשים, משום דאנשים היו יותר בחטא, דבחטא אדם הראשון אף דהיה ע"י אשתו מ"מ גם הוא חטא, ובחטא העגל רק אנשים חטאו והבן.

*

(ד) ובענין מה שהאריך בטוב טעם ודעת דיום שושן פורים הוא גדול במעלה אף מפורים עצמו.

עיין בליקוטי תורה (טשערנאביל) שכ' 'ושמחה ושושן' שמחה היינו פורים 'וששון' היינו שושן פורים ע"ש, ועיין בתשו' והנהגות (ח"ב סי' תפ"ד) שכ' וז"ל: רבינו הגר"א זצ"ל פירש החילוק בין ששון לשמחה, שמחה הוא בעצמו ולא צריך להראות שמחתו, וזהו כעין שמחת יום טוב, אבל ששון היינו שבקיום המצוה רואים אחרים את שמחתו, ובמילה נאמר ששון וכמבואר בשבת [דף קל.] שע"ז נאמר שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, ע"כ צריך להראות את שמחת המצוה שזהו גדר ששון שרואים בו את השמחה, וזהו חידוש נפלא בשמחה במילה שיראו וירגישו שמחתו, ולפ"ז נראה דדין סעודה במילה הוא מדין ששון להראות את שמחתו שעושה סעודה, עכ"ל ע"ש. ולפ"ז י"ל דהוא הדין כאן בפורים יש להראות יותר השמחה, והבן.

*

(ה) ובמה שהאריך דגודל מעלת נס פורים יותר מעל שאר כל הנסים שאירעו לאבותינו הוא משום דבנס פורים לא נפקד מהם איש, ונהפוך הוא אשר ישלחו "המה" בשונאיהם, ולא בניהם ונכדיהם וכו'.

כן כתב גם באורחות חיים הביאו הבית יוסף (סי' תרצ"ב) וז"ל: כתוב בארחות חיים (הל' מגילה אות ו') אף על גב דאין חותמין בשתים (ברכות מט.) הני שתים שייכי אהדדי ואין תשועה שלמה [מן האויבים] אלא בשתייהן אחת שנפרע לנו מאויבינו ואחרת גדולה מזו שהושיענו מידם ולא נפקד ממנו איש כדכתיב (אסתר ט ב) ואיש לא עמד בפניהם.

וכ"כ במאירי (מגילה כא:) וז"ל: וי"מ שענין האל המושיע הוא כנגד מה שאמר ואיש לא עמד בפניהם שאע"פ שהיו ישראל הורגין לא עמד אחד מהם להרוג את הבא להרגו ונפרע מן השונאים שלא במיתת אחד מן האוהבים וזה מהפלגת הנס.

ובזה אצא ואומר שלום רב, כברכת ידיו

ברוך מי"לע"ר

[מרבני חבורת חו"מ בכולל תורה ויראה דרב"י מסאטמאר וומסב"ג סניף זופניק קומה ב']

בענין אמירת "שש זכירות" בשבת קודש

אל מעלת כבוד ידידי היקר הרה"ג מופלא ומופלג בתורה ויראת שמים מוה"ר ... שליט"א
אב"י בעיר בארא פארק יע"א

על דבר השאלה ששאלתני שבהסידור שלך לא נדפס ה"שש זכירות" רק לאחר תפילות חול, ולא לאחר תפילות שבת, האם זהו מפני שאין צורך לאומרן בשבת קודש.

תשובה: אין בזה שום הכרח, והמדפיסים אינם מורי הוראות, וגם רצונם תמיד לחסוך דמי הנייר והדיו, וחשבו שדי בזה במה שהדפיסו אותו לאחר תפילות של חול, אבל בוודאי שיש ענין לאומרם גם בשבת קודש.

וחפשתי ומצאתי בספר המנהגים (ליובאוויטש, עמ' 34) כתוב לאמר: שש זכירות אומרים אותם בכל יום, גם בשבת יום טוב ראש השנה ויום הכפורים, אמירת שש הזכירות בשבת אחרי ולקחת סולת, ע"כ. וגם בדקתי בסידור שלי [קול יעקב, בפורמאט קמנ], וראיתי שששם הדפיסו השש זכירות הן בחול והן בשבת, לאחר תפילת שחרית.

והנה אחד מהשש זכירות הוא זכור את יום השבת לקדשו, ובוודאי שיש ענין לאומרם גם בשבת קודש, וכמו שאומרים בכל שבת היום יום שבת קודש שבו היו הלויים אומרים בבית המקדש וכו', וידוע מדברי הרמב"ן שהוא מענין מצות זכור את יום השבת לקדשו, ויש אומרים לשם יחוד בכל יום ויום לקיים מצות זכור את יום השבת לקדשו.

ושוב הראוני ידידי היקר הרה"ג ר' נפתלי בצלאל באקאן שליט"א מה שכתב בספר שש זכירות (כידורי הלכה סימן ה' אות א') שדן אם מצוה זו שייך גם בשבת קודש, ומתחילה נטה לומר דאינו שייך בשבת קודש, אלא בימות החול יש לזכור את השבת, ושוב הביא מגדולי האחרונים שכתבו להדיא דשייך גם בשבת קודש, ובתוכם הביא מדברי השל"ה הקדוש המובא במשנה ברורה (סימן ש"ז סוף סק"ה) וז"ל: איתא בשל"ה קבלתי אדם המבקר לחבירו בשבת בשחרית לא יאמר לו כדרך שאומר בחול צפרא טבא רק יאמר לו שבת טבא [בלשון קודש או בלשון חול כמנהגנו היום] כדי לקיים זכור את יום השבת, עכ"ל.

וכן כתב להדיא בספר טהרת הקדש [לבעל השומר אמונים ז"ל] בח"ב במאמר מצוות סגוליות פ"י וז"ל, וכתב החרדים ז"ל בשם הרמב"ן שעיקרו של הפסוק זכור את יום השבת מיירי בכל הימים לזכור את יום השבת בלב ובפה, וכש"כ ומכל שכן בשבת קודש בעצמו, בכל רגע שאדם נזכר שהיום שבת וזוכר מקדושת השבת מקיים זה המצות עשה, עכ"ל.

וראיתי עוד במרגניתא טבא מהגאון רבי יהונתן ז"ל שהדפיס רבנו הח"ח ז"ל בסו"ס אהבת חסד באות ל"א, שכתב לעלות במחשבתו בכל שבת קדושת היום ולא ישכח בו כמו שכתוב זכור וכו' ע"ש, ע"כ מספר שש זכירות.

והעירני ידידי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש שליט"א ראה"כ לומדי ש"ס דזעליחוב, דהרי כל ענין זכירת מעשי עמלק נתקן לאומרם בשבת קודש שקודם פורים והוא שבת זכור, ובוודאי דאין שום הוה אמינא שבשבת קודש אין לאומרם. ובמג"א (סימן ס' סק"ב) בשם הכוונות ובכתבים דהזכירות הללו הם מצות עשה, וא"כ בוודאי שאין לחלק ביום ימות החול ושבתים וימים טובים. ועיין במשנה ברורה (סימן א' סק"ג) דיכול לומר פרשת העקידה ופרשת המן אפילו בשבת, עכ"ד. וא"כ בוודאי דיש זכירות יכול לומר אפילו בשבת.

ועיין בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ו סימן ט' אות א' ד"ה וע"ד) לענין אמירתו בתשעה באב, שכתב וז"ל: וע"ד אם מותר לומר בט"ב הזכירות ואני מאמין, הנה אני מאמין ודאי שמותר דהוי בכלל סדר התפלה שמותר כל מה שנוהג בכל יום כמבואר בס"י תקנ"ד. והזכירות נראה ג"כ שאם נוהג לאמרם בכל יום, מותר לאמרם אף בט"ב דלא גרע מהעברת הפרשה, שמבואר בס"י תקנ"ד ואחרונים דשרי אף בחול אם רגיל בכך. ועו"ל דמי שנוהג לומר הזכירות היינו משום שמחמיר על עצמו להזכיר זה בכל יום כדי לקיים מ"ע של הזכרתם, וא"כ אסור לו לשנות, ואף דלימוד תורה הוי ג"כ מ"ע, ובכ"ז אסור ללמוד בט"ב, היינו משום שאפשר לצאת ידי לימוד תורה כשילמוד בדברים הרעים, אבל בנ"ד א"א לקיים זה רק בקריאת הזכירות. לזה נראה פשוט שמותר, עכ"ל.

ובזה אצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

עש"ק לסדר צו את אהרן שנת תשפ"ד לפ"ק

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET
 BROOKLYN N.Y. 11219
 TEL: (917) 755-4864
 FAX: (718) 437-3388

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

בלאאמיז הגה"צ מוהר"ר יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל
 אבדק"ק משילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה
 ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל
 אבדק"ק טיניע יצ"ו, ומח"ס מגורת אהרן
 ולמעלה בקודש עד רבינו הרמ"א ועוד, ז"ע ועכ"א

מעשה פלא - ישועה דורך א ספעציעלע מאכל לכבוד מלוה מלכה

וואונדערליכע מעשה פלא וואס איז געשעהן פארגאנגענע וואך (זונטאג תרומה תשפ"ד), ומעשה שהיה כך היה: ס'איז געווען א משפחה, [מפני כבוד המשפחה דערמאנען מיר נישט קיין נעמען], וואס האט געהאט אין שטוב א קינד וואס איז געווען זייער זייער נישט געזונט, פאר לערך 2 חדשים האט די קינד געליטן געפערליכע יסורים, און די געטרייע עלטערן זענען געגאנגען פון איין דאקטער צום צווייטן, און פון איין האספיטאל צום צווייטן, קיינער ווייסט נישט וואס צו טוהען, עד כדי כך אז ס'איז געווען אזעלכע וואס האבן געזאגט אז די קינד בלאפט ארום, און באמת פילט ער יא גוט, און ער שטעלט נאר אן אזא פנים ווייל ער וויל נישט גיין אין חדר, מעגליך ווייל איינער טשעפעט אים דארט וכדומה. מ'איז געגאנגען אין חדר און מ'האט פעסטיגעשטעלט דורך די מלמד און די מנהל אז ער איז פון די בעסטע קינדער אין חדר, און קיינער טשעפעט אים נישט, און מ'האלט ווייטער ביי אלף, און מזוייטט דא נישט וואס צו טוהען.

האב איך אנגערופען די משפחה, און איך האב זיי געזאגט אז ס'שטייט אין די אידישע ליכט פון די וואך [פרשת משפטים תשפ"ד לפ"ק] א סגולה דורך א תבשיל פאר מלוה מלכה, אז די הייליגע חיד"א זצ"ל שרייבט אז אויב מ'גרייט צו א תבשיל מיוחד פאר סעודת מלוה מלכה, איז עס מסוגל פאר ישועות ורפואות, און די באשעפער איז ממלא זיינע בקשות, ס'איז בדוק ומנוסה, אזוי שטייט אין ספר נחל אשכול (קהלת י"א).

די משפחה האט גלייך געקאכט א תבשיל, און די זונטאג דערויף האט מען ב"ה געטראפן די ישועה און די רפואה, זעהט מען דאך אז ס'איז טאקע בדוק ומנוסה.

מיר שרייבן די שורות אז מ'זאל וויסן אז אויב מ'איז א מאמין באמונה שלימה אז די באשעפער קען העלפן, און ער וועט העלפן, קען מען צולייגן א סגולה בתורת השתדלות אז ס'זאל שנעלער ברענגען די ישועה. זאל די אויבערשטער העלפן אז יעדער איינער זאל זיין געזונט און שטארק, און מ'זאל נישט דארפן זוכן קיין סגולות און קיין השתדלות.

אזוי ווי עס שרייבט איינער וואס איז עדות אויף די בעל המעשה, בברכת יישר כח פארן אריינשטעלן לזכות את הרבים.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

מאנטאג פרשת תרומה שנת תשפ"ד לפ"ק

דברי תורה לפרשת ויקהל תשפ"ד

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. הנה יש להבין מה נכלל במלות כל עדת בני ישראל, אם זה היה רק אנשים, או גם הנשים והטף. והנה מבואר ברמב"ן הק' שהיה אנשים ונשים, שהרי כולם התנדבו לצורך המשכן, עיי"ש¹. וא"כ לכאורה על כרחך צריך לומר שגם הטף היו שם, שהרי לא היו יכולים לעזוב את הטף בלי שמירה, [והרה"ג ר' אביגדור מיללער זצ"ל אמר פעם לאיש אחד שלא השגיח והניח חלונו פתוח וכתו נפלה משם ונפטרה ל"ע, שהיא אשם בדבר, מפני שלא היה נזהר לסגור החלונות בעת שמסתובכים שם בנים קטנים].

ועיין בדברינו בספר אבן יקרה עה"ת בפרשת וילך על הפסוק הקהל את העם האנשים והנשים והטף, פירש"י 'האנשים' ללמוד, והנשים' לשמוע, והטף' למה בא, לתת שכר למביאייהם, ע"כ. שהבאתי מספר שבט סופר שמקשה על קשיית הגמרא טף למה באים, דלכאורה בפשטות מכיון שכולם באים האנשים והנשים, הלא מובן מעצמו שא"א להניח הילדים והטף לבדם, ובהכרח להביאם. וכתבתי שם כי בעוה"ז כהיום כבר מתורצת הקושיא, כאשר עיינו הרואות שאמהות בישראל מניחים הילדים תחת חסותם והשגחתם של הנכריות (פולישע גויטעס), ואוי לנו שכך עלתה בימינו, שאבדה ההרגשה על קדושת ישראל. [ואנו יודעים שגם בעבר שמשו שפחות נכריות בבתי ישראל, אבל מעולם ידעו שמלאכתם הוא לעזור בנקוי הבית והחפצים וכדומה, אבל לא ח"ו למסור בידם השגחת הילדים. וצריכים לראות וליקח מוסר השכל, שבעבר היה זה דבר פשוט שהילדים צריכים להיות תמיד תחת השגחת ההורים ולא זולת].

ויש להוסיף על זה, דכיון שהקהיל משה רבינו את כל עדת ישראל, בוודאי הביאו גם את הבנים הקטנים, כי אין לך חינוך גדול מזה מליקח הבנים עמהם שגם הם יוכלו לראות איך מצוים על מלאכת המשכן, ואיך בונים את המשכן, ולא לעזוב ח"ו בבית עם משרתת נכרית. – והוא מוסר השכל לנו ולבנינו, שבכל פעם שיש אסיפת התעוררות או דרשה, יקחו גם את הטף עמהם, כדי שיראו וישמעו דברי תורה.

ובזה יש להבין המשנה (אבות פ"ב מ"ח) חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הן רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך, הוא היה מונה שבחן רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד מפה רבי יהושע אשרי יולדתו וכו', ע"כ. וביאר הברטנורא אשרי יולדתו מאושר במדות טובות עד שכל העולם אומרים עליו אשרי מי שילדתו. ויש אומרים, על שם שהיא גרמה לו שיהא חכם, שהיתה מחזרת על כל בתי מדרשות שבעירה ואומרת להם בבקשה מכם בקשו רחמים על העובר הזה שבמעני שיהיה חכם, ומיום שנולד לא הוציאה ערשתו מבית המדרש כדי שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה, עכ"ל. והרי שם היה בלי אסיפת התעוררות, ובלי דרשה מיוחדת, ובלי חינוך המשכן ובית המקדש, ואפילו הכי הביאה תמיד את עריסתו לבית המדרש כדי שישמע קול דברי תורה. וזהו מוסר השכל ללמד להדור החדש עד כמה צריכין להזהר שהבנים ישמעו דברי תורה ולא דברים אחרים ח"ו.

והשי"ת יעזור שבזכות שנגדל את הבנים מצעירותם לבוא ולהשתתף באסיפות לדברים שבקדושה, ודרשות התעוררות, וחינוך ספר תורה וחינוך המשכן וחינוך ביהמ"ק מעט, לא נתבייש לילך לקראת משיח צדקינו אמן.

נ.ב. שוב הראוני ידידי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש שליט"א, שכבר כתב האור החיים הק' שהביאו עמהם הבנים הקטנים, וז"ל: עוד ירצה באומרו את כל על פי מה שפירשתי בפרשת תרומה בפסוק מאת כל איש אשר וגו' שבא לרבות יתומים קטנים ונשים יע"ש, והוא אומר את כל ב' ריבויים, וטעם שלא הזכיר הג' שהוא שוע זה אינו צריך לקרא לו כי מעצמו בא יבא ברנה בכלל כל ישראל, ובספר הזהר (ח"ג קצ"ו ב) אמרו שהקהיל האנשים להפרידם מהנקבות לצד שהיה השמן מצוי בינם לבל יזיקם ח"ו ע"כ, ומן הסתם לא יכחיש שלא נודמנו הנשים לשמוע דבר ה' ובפרט להביא נדבת המשכן, וכן הוא אומר (פסוק כ"ב) ויבואו האנשים על הנשים, אלא יכוין לומר כי הקהיל האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן ולא באו יחד ולא עמדו במסיבה אחת, והכתוב רמז הדברים בייתור תיבת בני שלא היה צריך לומר אלא את כל עדת ישראל, עכ"ל.

¹ וז"ל: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. יכלול "כל עדת בני ישראל" האנשים והנשים, כי כלם התנדבו במלאכת המשכן. והנה משה אחר שצוה לאהרן והנשיאים וכל בני ישראל האנשים כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני אחרי שבור הלוחות, ונתן על פניו המסוה, חזר וצוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים. ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו וכו', עכ"ל.

נתייחד
בשנת
תשנ"ב

תהלים גייט נישט אויף קיין וואקאציע

מיר ווילען מודיע זיין לכל הקהל הקודש, אז אונזער
גאנץ יעריגע "מנין תהלים" וואס גייט שוין אן די
לעצטע 32 יאר כולם שוין למזכה, א יעדע זונטאג
אין בית המדרש באבוב, סיי זומער און סיי ווינטער,

גייט אן א גאנץ זוממער, בלי הפסק

א יעדע זונטאג בשעה 5:00

👉 ווינטער איז די זמן 3:30 👈

בבית המדרש באבוב

15 Ave. - 48th Street

תהא שנת פילע דאלארן - תשפ"ד לפ"ק

אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפלער

הדפיע

הדפיע

קחו ברכה אל תוך בתיכם